יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

פייער פאלקסבלאט

№ 19 | Łódź, Poniedziałek, 22 stycznia 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, ר׳ שבט תרצ״ד | № 19

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אינטערנאציאנאלע הילף-ארגאניזאציע

פאר דער הילף-אקציע פון די פליטים פון דייטשלאנד

ושינגא, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

אונטערן פארזיץ פון פראפ. וואלבערג איז פארגעקומען א זיצונג פון הילף-קאמיטעט פאר די פליטים. ווארבורג האט ערקלעהרט, אז דער קאמיטעט פיהרט אונטערהאנדלונגען מיט פערשידענע רעגירונגען וועגען בעזעצען פליטים אין ארץ-ישראל. ער האט פארגעלעגט צו שאפען אן אינטערנאציאנאלע הילף-ארגאניזאציע, וועלכע זאל זיין א שטיין פונקט אין דער הילף-אקציע.

און מיט׳ן פיהרען אן אויסלענדישע פאליטיק, וואס רעקט זיך נישט איינגאבען מיט די ווייטליבען פון דער איטאליענישער פאליטיק.

צווישען די לאזונגען פון דער קליינער אנ-

טאנט און דער היטאליענישער פאליטיק איז איצט ענטשטאנען א תהום, וואס וועט אויף שטענדיג בעגראבען די איטאליעניש-רומענישע פריינדשאפט.

דער סוף פון דער רומעניש-איטאליענישער גוטפריינד שאפט

רוים, 21 (ספ. טעל.)

דאס פערענדיגען זיך פון דעם איטאליעניש-רומענישען פריינדשאפט-פאקט דערקלעהרט די איטאליענישע פרעסע מיט׳ן צוטרעטען פון רומעניען צו אנערקענען פאקט מיט דער קליינער אנטאנט

פייערונגען אין ווארשא

צום 71-טען יאהרטאג פונם יאנואר-אויפשטאנד

ווארשא, 21 (טעלעפאניש)

היינט פארמיטאג, ערב דעם 71-טען יאהרטאג פונם יאנואר-אויפשטאנד זענען אין ווארשא פארגעקומען א רייה פייערליכקייטען.

צ. א. איז 11 אינדערפריה פארגעקומען אין זאל פון שטאט-ראט א פייערליכע אקאדעמיע פון דעם „לעגיאן מלאדיך".

עס זענען געהאלטען געווארען עטליכע בעגריסונגס-רעדעס און נאך דער אקאדעמיע זענען די פערזאמעלטע אוועק אויפן פילסודסקי-פלאץ, וואו די וועטעראנען פון 1863 האבען אוועקגע-

לעגט א קראנץ מיט דער אויפשריפט: „די וועטעראנען פון 1863 — דעם אומבעקאנטען זעלנער".

ווארשא 21 (טעלעפאניש)

היינט 1 מיטאג איז אויפן פילסודסקי-פלאץ פארגעקומען א צוזאמענקונפט פון ארגאניזאציעס, וועלכע זענען אוועק אונטער דעם טראוגוט-קרייץ, כדי צו אפגעבען כבוד די קעמפער פאר פוילענס אומאפהענגיגקייט אינם יאהר 1863.

אונטערן קרייץ האט געהאלטען א רעדע דער גענעראל, ד״ר ראמאן גורעצקי.

ווידערקלאנגען פון דער סטאוויסקי-אפערע

פאריז, 21 (ספ. טעל.)

דער פארזיצער פון דער נאציאנאלער אקציע פון די פראנצויזישע קאמבאטאנטען, ראסיבאל האט דימיסיאנירט פון זיין אמט.

זיין נאמען האט פיגורירט אויף דער מיטגלידער-ליסטע פון אנאנימער-געזעלשאפט-ראט איבער איינער פון די געזעלשאפטען, וואס איז געווען אונטער סטאוויסקיס השפעה.

ראסיבאל בעט אין זיין בריף, אז מ׳זאל אננעהמען זיין דימיסיע, ווייל ער וויל נישט געבען די געלעגענהייט אויסצונוצען דעם פאקט דורך פיינדליכע איבסטיטוציעס

יודישע דאקטוירים פערסמ׳ען אריער

ארטיקעל פון א דייטשער מעדעצינישער צייטשריפט

בערלין, 21 (יט״א טעלעגראפיש)

די מעדעצינישע צייטשריפט איז ארויסגעטרעטען מיט א שארפען ארטיקעל געגען יודישע דאקטוירים, אז די יודישע דאקטוירים פערסמ׳ען אריער, און זיי היילען מיט פאלשע מיטלען. די צייט-שריפט איז געשלאסען געווארען ביז סוף אפריל.

וויכטיגער בעשלוס פון אמעריקאנער קאנגרעס

וואשינגטאן, 21 (ספ. טעל.)

דער קאנגרעס האט אנגענומען אהן אויסבעסערונגען דעם טייל פונ׳ם מיניסטעריאלען געזעץ-פראיעקט, דורך וועלכען דער רעגירונג ווערט איבערגעגעבען דער גאלד-זאפאס פון די פעדעראל-רעזערווען.

ערב א ראדיא-מלחמה צווישען ראטען-פערבאנד און דייטשלאנד

מאסקווע, 21 (ספ. טעל.)

פארגעכטען איז צום ערשטען מאל אנגעמאלדען געווארען דורך דעם סאוויעטישען ראדיא „א קריג אין דער לופטען" צווישען ראטען-פערבאנד און דייטשלאנד.

האלב 10 אין אוונד האבען אלע סאוויעטישע ראדיא-ספיקערס אדורכגעלייענט א קאמוניקאט פון דער לייטונג פון סאוויעטישען ראדיא, פון וועלכען עס איז צו דערגעהן, אז די סאוויעטען וועלען נישט אנערקענען דעם לוצענער אפמאך מכח דער לעגע פון די וועלען, כל זמן די וועלען פון אלע סאוויעטישע ראדיא-סטאנציעס וועלען נישט געענדערט ווערען אין הסכם מיט מאסקווע.

וועגען די סיבות פון דעם נייעם „קריג אין דער לופטען" קאן מען זיך לייכט פערטראכטען: לעת עתה האבען די סאוויעטען, ווי בעקאנט, געפיהרט אין דייטשלאנד א לעבהאפטע פראפאגאנדע, און דערצו האט זיי אין א בעדייטענדער מאס צוגעהאלפען די אלטע פערטיילונג פון די וועלען.

דעם 15 ד. ח. דאס הייסט, מיט׳ן מאמענט, ווען די וועלען זענען געענדערט געווארען, איז די פראפאגאנדע „בטל בששים" געווארען, ווייל פון יענעם טאג אן ווערען די שטארקסטע סאוויעטישע סטאנציעס פערטויבט דורך די דייטשען.

ווען די סאוויעטען זאלען פאקטיש אדורכפיהרען דייער דראהונג און אויסשליסען זיך פון דעם לוצערנער אפמאך — קאן מען זיך לייכט פארשטעלען סקאנדאל כאאס עס וועט אויסברעכען אין דער לופט. דער כאאס וועט זיך אפגערופען נישט נאר אויף דייטשלאנד, נאר פון איהם וועלען געליטען נישט ווייניגער די הונדערטער טויזענדער ראדיא-צוהערער אין גאנץ מיטעל-אייראפא.

ווארנונג!

דערמיט ווארען איך דעם ה׳ **ליבערמאן**, אינהאבער פון שאקאלאד-געשעפט אויף נאוואמיעסקא 33 אז אויב ער וועט אין פערלויף פון 48 שעה נישט וועלען אויף א פרידליכען אופן זיך רעהאביליטירען, וועל איך דעם בעקאנטען מיאוס׳ן ענין פערעפענטליכען אין דער פרעסע און איהם פערקלאגען אין געריכט.

יוסף וועלניאוש.

סטארי רינעק 1.

Dr. med.

LEON FUCHS

אינערליכע קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף וואלטשאנסקא 65

(ריג אנדזשעיא) טעל. 172-44

נעמט אן פון 3–5 נאכמ.

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום

מ. שאץ

לאדז, פעטריקאווער 37.

פיהרט אדורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע, א.א.

וויכטיג פאר דער לאדזער בעפעלקערונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז איז ערעפענט געווארען דאס

אמבולאטאריום

ביים פאראיין „עזרת עניים"

נאדרודזשא 8, טעל. 153-99

וואו ס׳ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ׳ן ארט פון 9 פריה ביז 7 אוו. שיקט ארויס דאקטוירים-ספעציאליסטען מיט וויזיטען אהיים

ווי אויך **דענטיסטישע הילף**

ושטשעפקעס אין דער אמבולאטאריע און אויסער דער אמבולאטאריע פאר א מינימאלען אפצאהל נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אפצאהלונגען. די פערוואלטונג.

אויערען, נאז און האלז-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67, טעל. 127 81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 11–2 און פון 5–8 אוונט.

די לעצטע 5 טעג

אויף פיעטריקאווער 59 געוו. „Rogów"

פון גרעסטען אנאטאמיש-פאטאלאגישען

מוזעאום

וואס בעזיצט 6 אפטיילונגען, איבער 1000 עקספאנאטען.

אפען טעגליך פון 11 פריה ביז 11 אוונט.

איינטריט נאר 25 גר.

א הערצליכען מזל-טוב

ווינשען מיר אונזער ליבען ברודער

שלום פלום

צום געבורט פון זיין ערשט-געבוירענע

טאכטער

מיר ווינשען איהם א נרינגע ערציהונג

געברידער פלום מיט פרויען.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער-זוהן

ה׳ אברהם פלום

מיט פרל.

סאלא פארענטשטעו

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

געברידער פלום און פרויען

שלאסערייארבייטען,

ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען, מעטאל-בעארבייטונגען, מא-שינען-טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

פערשידענע

פאבריקס-לאקאלען

(שעד-בוי) צו פערדינגען אויף פאלודניאווא 78/80 זיך דערוויסען ביים פארטיער. 234

מאנטאג, דעם 15 יאנואר 1934 איז נאך קורצע שווערע ליידען געשטארבען און צו קבורה געבראכט געווארען אין לובלין (יוגאסלאוויען) דער 22-יאהריגער

דוד זעלצער נ״ע

(סטודענט פון מעדיצינישען פאקולטעט ביים לובלינער אוניווערסיטעט)

וועגען וואס עס טיילט מיט די אין טיפען טרויער געהילטע **משפחה**.

סטארשי פעלדשער

A. Neumark

האט זיך איבערגעצויגען אויף

פאלודניאווא 28

טעלעפאן 163-46

נעמט אן פון 8.30–10 פריה און 2–4 נ.מ.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

פאר גאלד, בריליאנטען

בישוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

אלעקסאנדער פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

בעראטונגען פון דער קליינער קאליציע

בעלגראד, 21 (ספ. טעל.)
מאנטאג אינדערפריה הויבען זיך אן אין זאגרעב די בעראטונגען פון דעם שטענדיגען ראט פון די מלוכות פון דער קליינער אנטאנט.
אין די דאזיגע בעראטונגען וועלען זיך בע־טייליגען די אויסערן-מיניסטארען: פון יוגאסלאוויען – יאטוויטש, פון טשעכאסלאוואקיי – בענעש, פון רומעניען – טיטולעסקו.
די יוגאסלאווישע פרעסע ווידמעט די זאג־רעבער בעראטונגען א סך ארטיקלען.

שטראפן פאר נישט אריסגעקויפטע פאטענטען ווערען סקאסירט

ווארשא, 21 (טעלעפאניש)
דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט — אין רע־זולטאט פון די בעמיהונגען מצד די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס און דעם פארבאנד פון די האנדעלס־קאמערן — בעאויפטראגט די פינאנץ-אמטען צו בטל מאכען די שטראפען געגען די צאהלער, וואס האבען דיערע פאטענטען אויפן יאהר 1934 — אויסגעקויפט נאכ׳ן געזעצליכען טערמין, נאר ביז׳ן 15 יאנואר איינשליסליך.
די ארויפגעלייגטע געלד־שטראפען וועלען בזה־האופן אמטליך סקאסירט ווערען.

גרויסער בעאמטען = קאנגרעס אין ווארשא

ווארשא, 21 (טעלעפאניש)
היינט איז אין לאקאל פון האנדעלס-אנגע־שטעלטען פעראיין אין ווארשא פארגעקומען דער קאנגרעס פון בעאמטע מלוכה׳שע שטאטישע און פריוואטע, וואס איז צוזאמענגערופען געווארען אין שייכות דערמיט, וואס מיטן 1 פעברואר גייט אריין אין קראפט דאס נייע געזעץ וועגען די שכירות פאר די מלוכה-בעאמטע.
אויפן קאנגרעס זענען געווען אנוועזענד א רייה הויכע מלוכה-בעאמטע, און צ. א. האט גע־האלטען א גרויסע רעדע דער וויצע-פינאנץ-מיניס־טער יענדזשעיעוויטש.
נאך א ברייטער דיסקוסיע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט פארשטייער פון אלע בע־אמטען-ארגאניזאציעס, איז אדורכגעלייגט געווארען א רעזאלוציע, אין וועלכער די רעגירונג ווערט גע־בעטען אדורכפיהרען א נייע סדר׳ונג, און אנ׳ענ־דערונג פון די פארשריפטען בנוגע די אויסרעכע־נונגען פון עמעריטור, און דאס איינפיהרען פון הוספות פאר משפחות.

א נייער סאבאטאזש=פראצעס אין ראטען=פערבאנד

פאריז, 21 (ספ. טעל.)
„עקסצעלסיאר" איז מודיע, אז בקרוב דארף מען זיך ריכטען אויף א נייעם סאבאטאזש-פראצעס אין סאוויעט-רוסלאנד.
דאס מאל האנדעלט זיך וועגען פארשטעהער פון דער געזעלשאפט פון אויסלענדישע אימפאר־טערען, וועלכע האבען געפיהרט א קאנטראלע איבער די קוואליטעטען און די קוואנטיטעטען פון די סחורות, וואס זענען עקספארטירט געווארען פון רוסלאנד קיין אויסלאנד.
עס זענען ארעסטירט געווארען דער דירעק־טאר פון דער דאזיגער געזעלשאפט פאר רוסלאנד, אינזש. בערנארד (א בעלגיער), און 5 אנדערע פרעמדלענדער (1 דענער, 2 עסטרייכער, און 2 דייטשען), וואס זענען געווען בעשעפטיגט מצד דער געזעלשאפט אין די פארטען פון שווארצען ים.
עס ווערען אויך בעשולדיגט אין קארופטירען סאוויעטישע בעאמטע, אין סאבאטאזש=אקטען און עקאנאמישען שפיאנאזש 20 אנדערע פערזאנען — רוסען און אויסלענדער. זיי ווערען נאך בעשול־דיגט אין וועלען אונטערצינדען און בעשעדיגען אנ׳אונטערוואסער=שיף.

ביי רעוומאטיזם, פאדאגרע
שמערצען און רייסען אין די געלענקען, נעווי־ראלגיע און פערקיהלונג ווירקען די טאגאל-טאב־לעטקעס שנעל און גוט. שוין זייט איבער 15 יאהר בענוצט מען מיט דעם בעסטען ערפאלג ביי די דאזיגע ליידען טאגאל-טאבלעטקעס. איבער 6000 וועלט דאקטוירים, דערונטער א סך בעריהמטע פראפעסארען בעשטעטיגען די גוטע ווירקונג פון טאגאל-טאבלעטקעס. פרובט און איבערצייגט אייך נאך היינט אליין, מען מוז אבער גוט אויפפאסען אויף די אריגינעלע נישט אנשע־דיגטע פערפאקונג. צו בעקומען אין אלע אפטייקען. רעג. נומ. 1364.

ווארשע—פויזען—בערלין
אנ׳אפמאך וועגען לופט-קאמוניקאציע

ווארשא, 21 (טעלעפאניש) פון דעם 16 ביז׳ן 21 יאנואר 1934 זענען אין ווארשא גע־פיהרט געווארען אונטערהאנדלונגען צווישען די פארשטעהער פון דעפארטאמענט פארן פוילישען ציווילען לופט-פליה מיט די דעלעגאטען פון דייטשען לופט=פליה-מיניסטעריום וועגען נארמירען די פראגע פון א רעגולערער לופט-קאמוניקאציע צווי־שען ביידע לענדער.
אין רעזולטאט איז צ. א. געשלאסען געווארן אנ׳אפמאך וועגען א לופט-קאמוניקאציע אויף דער ליניע ווארשא—פויזען—בערלין, און מכוח אנדערע רעגולערע לופט-פליה-ליניעס וואס עקזיסטירען שוין איבער די שטחים פון ביידע מלוכות.

דער וויזיט פון איטאליענס אונטער=מלוכה= סעקרעטאר אין ווינע

רוים, 21 (ספ. טעל.)
דאס ארויספאהרען פונ׳ם וויצע-מיניסטער סו־אוויש קיין ווינע ווערט אויסגעטייטשט אין די איטא־ליענישע פאליטישע קרייזען, אלס א ספעציעלע בעטאנונג פון איטאליענס בעציהונג צום פראבלעם פון דער עקזיסטענץ פון עסטרייך, אלס אומאפ־הענגיגע מלוכה.
די דאזיגע קרייזען ווענדען די אויפמערקזאמ־קייט אויף דער פארשידענהייט פון די אנשויאונ־גען צווישען די רעגירונגען פון רוים און בערלין אויפ׳ן ענין עסטרייך, און אויף דער עהנליכקייט פון די זעלבע אנשויאונגען צווישען פאריז און רוים.

ווינען, 21 (ספ. טעל.)
אין שייכות מיט דער וויזיט פונ׳ם איטאליע־נישען אונטער-מלוכה-סעקרעטאר סואוויש איז א אויסגעגעבען געווארען אנ׳אפיציעלער קאמוניקאט, וועלכער שטעלט פעסט, אז עס עקזיסטירען אויסער־געוועהנליך הארציגע בעציהונגען צווישען עסטרייך און איטאליען, און בעטאנט, אז דער וויזיט און די געשפרעכען, וואס ווערען געפיהרט אין ווינען האבען בעשטעטיגט דעם הסכם אין דער אויסער־פאליטיק פון ביידע מלוכות, דער ציל פון וועלכע איז צו דערהאלטען די אומאפהענגיגקייט פון עסטרייך, די רעפארם פון איהר ארדענונג און דער ווירטשאפטליכער ווידער אויפבוי.

דער געפלאנטער אטענטאט
אויפ׳ן קעניג אלעקסאנדער

פאריז, 21 (ספ. טעל.)
דער בעלגראדער קארעספאנדענט פון „עקא דע פארי" איז מודיע, אז ערשט היינט קאן ער אנגעבען די פרטים פונ׳ם צוגעגרייטען אטענטאט אויפ׳ן קעניג אלעקסאנדער:
דעם 17 דעצעמבער, ווען גאנץ זאגרעב האט פייערליך געפראוועט דעם געבורטס-טאג פונ׳ם קע־ניג, האט פאליציי פערהאלטען א גרופע פערזענ־ליכע פערזאנען. ביים אויסלעגיטימירען, האט איי־נער פון זיי שטערבליך פערוואונדעט א פאליציי־אינספעקטאר. דער אטענטאטער איז דאן ארעסטירט געווארען. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער איז א יוגאסלאווישער עמיגראנט מיט׳ן נאמען ארעב, וועלכער האט דערקלעהרט, אז ער האט געהאט עמיגרירט קיין איטאליען, און איז דארט אומלע־גאל אריבער די יוגאסלאווישע גרענעץ. ער איז דעלעגירט געווארען דורך א טעראריסטישער אר־גאניזאציע צו אומברענגען דעם קעניג אלעקסאנ־דער. מען האט ביי איהם געפונען אנ׳איטאליענישע באמבע.
ארעב האט אויסגעגעבען די פרטים פון דעם טעראריסטישען פלאן, וואס איז אויסגעארבייט גע־ווארען אין אויסלאנד.

דער בירגער=קריג אין כינא

פעקין, 21 (ספ. טעל.)
דאס מיליטער פון דער נאנקינער רעגירונג האט אויסגעלאנדעט הינטער אמאי און אטאקירט די שטאט שטאנג-טשאן, וואס איז פערנומען גע־ווארען דורך אויפשטענדיגע.
אין רעזולטאט פונ׳ם קאמף האט זיך די שטאט היינט בייטאג אונטערגעגעבען.

גאר בקרוב זאל פאל באנקור קומען צוגאסט אין פוילען

פאריז, 21 (ספ. טעל.)
סאן-בריס איז מודיע אין „לע זשורנאל", אז ביים געזעגענען זיך מיט׳ן מיניסטער בעק, האט פאל באנקור געזאלט זאגען: „דעם קומענדיגען געשפרעך וועלען מיר שוין האבען אין ווארשא".
די דאזיגע ווערטער זענען א בעוויז — דער־קלעהרט דער פובליציסט — אז פאל באנקור האט בדעה גאר בקרוב אדורכצומאכען זיין נסיעה.

פוילישע קויהלען אין ענגלאנד

לאנדאן, 21 (ספ. טעל.)
די פראגע פונ׳ם טראנספארטירען פוילישע קויהלען קיין ענגלאנד פערנעהמט נאך אלץ די ענגלישע פרעסע.
אין דעם היינטיגען ארטיקעל פיהרט אויס די „סונדעי דיספעטש", אז די בריטישע אינדוסטריע וועט זיין געצוואונגען אריינצופיהרען נאך מעהר ברוין-קויהלען פון פוילען.

צוזאמענטרעפעניש פון בענעשן מיט דאלפוס׳ן

וויען, 21 (ספ. טעל.)
„נייע פרייע פרעסע" דערוויסט זיך, אז דער ד״ר בענעש וועט זיך אויפ׳ן צוריקוועג פון זאג־רעב בעגעגענען מיט׳ן קאנצלער דאלפוס.
די צוזאמענטרעפעניש וועט פארקומען אויפ׳ן עסטרייכישען טעריטאריום, אבער מחוץ ווינען.

די פראנצויזישע פרעסע
און דער הסכם וועגן דעם פלעביסציט אין סאאר-געביט

פאריז, 21 (ספ. טעל.)
די פראנצויזישע פרעסע האט אין אלגעמיין גינסטיג אויפגענומען דעם הסכם בנוגע דעם פלעביסציט אין סאאר-געביט, וואס איז נעכטען דער־גרייכט געווארען אין זשענעווע, אפרעבירענדיג אהן בעווארענישען די רעדע פונם מיניסטער פאל באנקור, וועלכער האט פרעזיזירט דעם פראנצוי־זישען שטאנד-פונקט.

געעפענט א פוילישע קונסט= אויסשטעלונג אין ריגע

ריגע, 21 (ספ. טעל.)
זונטאג איז אין ריגע פארגעקומען די פייערליכע דערעפנונג פון אנ׳אויסשטעלונג פון פוילי־שער געגענווארטס=קונסט.
אויפ׳ן בנין פונ׳ם שטאטישען מוזעאום, וואו עס איז איינגעארדענט געווארען די דאזיגע אויס־שטעלונג זענען אויסגעהאנגען לעטישע און פויל־לישע פאנער.

שוידערליכע רוהיגקייט פון א מערדער
ווען מען פיהרט אוים איבער איהם דעם טויט=אורטייל

פון ביאליסטאק שרייבט מען:
פרייטאג דעם 19. ד. ח. איז אויסגעפיהרט געווארען דער טויט-אורטייל איבערן דעזערטירטען זעלנער טשיבאראווסקי, וועלכער האט ערמארדעט א פאליציאנט.
די עקזעקוציע איז פארגעקומען אויף אזא אופן: נאכדעם ווי עס איז אנגעקומען קיין ביאליס־טאק די ידיעה, אז דער פרעזידענט האט אפגעווארפן די ביטע וועגען בעגנעדיגונג, האט דער פראקוראר האלב 2 בייטאג וויסען דעם מיטגעטיילט דעם פער׳משפט׳ען. דער מערדער האט די מיט־טיילונג אויפגענומען מיט דער רוהיגקייט, וועלכע ער האט ארויסגעוויזען בעת׳ן פראצעס פון שטאנד־געריכט, דער צום טויט פעראורטיילטער טשיבאראוו־סקי האט זיך נאר געפרעגט ווי לאנג ער האט נאך צייט. דער ענטפער איז געווען: „1 שעה".
אין דער איינצעלנער קאמער צו טשיבאראוו־סקי׳ן איז דאן געקומען א מיליטערישער גייסטליכער, אבער טשיבאראווסקי האט זיך נישט געוואלט מתודה זיין, ערשט ווען דער גלח האט פאר איהם געהאלטען א לאנגע רעדע וועגען דער וויכטיגקייט פון ווידוי, האט טשיבאראווסקי זיך פונאנדערגעוויינט דערנאך האט ער זיך פאר׳ן גייסטליכען שוין מתודה געווען.
דערויף האט דער מערדער אויפגעגעסען א ברייטע סעודה, די לעצטע פאר׳ן טויט. זיין ביטע, אז די צייט פון אויסלייזען דעם אורטייל ביז׳ן צו דער עקזעקוציע, זאל מען איהם ערלויבען זיין צו־זאמען מיט זיינעם א חבר, וועלכער זיצט אין דער־זעלבער תפיסה, איז אפגעווארפען געווארען. טשי־באראווסקי, האט דעריבער זיך בעגנוגענט בלויז מיט׳ן דיקטירען א זשאנדארם א בריף צו זיין שוועס־טער. א חוץ דער שוועסטער, וועלכע ער האט איב־גאנצען נישט געקענט, ווייל ער איז אלס יתום אויפ־געכאוועט געווארען אין אנאנדער „פושיטשולעק", האט טשיבאראווסקי קיין שום קרובים נישט גע־האט.
ארום 3 נאכמיטאג האט טשיבאראווסקי גע־פרעגט, צי עס איז נאך לאנג צו דער עקזעקוציע.
18 מינוט נאך 3 א זייגער האט דער מערדער פערלאזט די קאמער, געהענדיג צום טויט גאנץ פריי, מיט די הענד אין די טאשען, ווערענדיג גע־פיהרט דורכ׳ן גלח שוין פאר׳ן ארויסגעהן אין טורמע הויף, האט טשיבאראווסקי מיטאמאל זיך אפגע־שטעלט און געזאגט, אז ער מוז צוריקגעהן נאך זיינע זעלבערישע שיך, ווייל ער קען נישט געהן אין די בלאטעס אין די תפיסה-לאטשען. ער איז אלזא צוריקגעגאנגען און האט געווארט ביז מען האט איהם געברענגט די קאמאשען. אנטוענדיג די קאמאשען איז טשיבאראווסקי גלייך צוגעגאנגען צום ארט, וואס איז געווען צוגעגרייט ער זאל דארט אוועקלייגען זיין לעבען. ער האט זיך אנידער געשטעלט ביים סלופ ארום וועלכע עס זענען גע־שטאנען דריי אפטיילונגען מיט זעלנער. קעגען זיין פנים איז געשטאנען די עקזעקוציע-אפטיילונג. דער מיליטערישער פראקוראר מאקאר ווישאמירסקי האט איבערגעלייענט דעם טויט-אורטייל און ער־קלערט, אז די בעגנעדיגונגס-ביטע צום פרעזידענט איז אפגעווארפען געווארען.
דערויף האט געזאגט טשיבאראווסקי:
— הער קאפיטאן, כ׳בעט אויספיהרען דעם אורטייל.
דערביי איז דער צום טויט-פערמשפטע גע־ווען רוהיג די לינקע האנד האט ער געהאלטען אין קעשענע און ער האט גערויכערט א פאפיראס. ער האט זיך נאך פעריכט די שיך-בענדלעך, דער גלח האט אפגעזאגט א תפילה.
ווען דער אנפיהרער פון דער עקזעקוציע־אפטיילונג האט געגעבען זיין ערשטע קאמענדע, האט טשיבאראווסקי רוהיג געזאגט:
— איך בעט צווארטען!! — און ער האט געמאדערט א צווייטען פאפיראס. דער קאפיטאן האט איהם געגעבען א פאפיראס. דער צום טויט פעראורטיילטער האט אנגערויכערט און האט זיך גוט ארומגעקוקט. זעהענדיג עמיצען צווישען דער קליינער גרופע אנוועזענדע. לסוף האט ער בע־מערקט זיין געוועזענעם שעף פון דער קאמפאניע טשיבאראווסקי האט צו איהם סאלוטירט און גע־זאגט: „הער קאפיטאן, איך גיב אייך אפ דעם מיליטערישען כבוד. דער הער קאפיטאן נעמט אן?" קאפיטאן רידל האט צוריק סאלוטירט. דאן איז טשיבאראווסקי רוהיג געשטאנען אונטערן עקזע־קוציע-סלופ; ס׳איז געפאלען די קאמענדע, טשי־באראווסקי האט אפגעציילט 4 שריט דערנענטע־רענדיג זיך צום עקזעקוציע-פלוטאן און ער האט געבעטען, די זעלנער זאלען גוט צילען.
ער איז צוריקגעגאנגען צום סלופ מיט נישט־פערבונדענע אויגען. ס׳האט א בלישטשע-געטון די שווערד פון עקזעקוציע-קאמאנדיר, ס׳איז געפאלען א זאלפ און דער פערמשפטער איז געפאלען טויט אויפ׳ן ארט.

לאדז, 22 יאנואר 1934

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 22 יאנואר 1934

עס ריהרט נישט קיינעמס געוויסען

טויט=שטראף ווערט אנגעווענדעט אומעטום

עס איז שוין לאנג אוועק די צייט, ווען סיי די פילאזאפיע, סיי די וויסענשאפט, סיי די פובליציסטיק און דאס געווענליכע געפיהל פון פאלקס-געוויסען האבען געקעמפט געגען טויט-שטראף. און איצט קאן מען מיט שטאלץ פאר דער מענשהייט זאגען, אז דער קאמף האט זיך געפיהרט נישט געגען פרינציפ, מ[illegible] די פרינציפיעלע זייט פון טויט שטראף האט קיין פארטיידיגער נישט געהאט; דער קאמף איז געגאנגען ארום דער פראגע וועגען דעם, צי איז מעגליך, אנערקענענדיג די פרינציפיעלע נישט דערלויבקייט פון טויט-שטראף פאקטיש די דאזיגע שטראף אנצווענדען, דער קאמף איז געגאנגען געגען דער מיינונג פון די „פראקטישע" פארטיידיגער פון דער גרויזאמער שטראף, וועלכע האבען געהאלטען, אז זי מוז אנגעווענדעט ווערען געגען אזעלכע פארברעכערישע טיפען, וועלכע זענען לויט דער לאמבראזא-שול אנערקענט געווארען אלס איינגעבוירענע פערברעכער.

יעדענפאלס האט מען זיך אין יענער צום בעדויערען פערגאנגענער עפאכע, געשטעלט אויפן שטאנדפונקט, אז מען האט נישט בעטארט פערטיידיגען דעם פרינציפ פון טויט-שטראף: די דאזיגע מאס איז אנערקענט בעווארען אלס אויסערגעווענליכע אין סאמע שטרענגען זין פון ווארט; דאס רעכט פון בעגנעדיגען פלעגט אנגעווענדעט ווערען ביי יעדער מינדעסטער מעגליכקייט און דער טויט איז פערביטען געווארען מיט לאנגיעהריגער טורמע; און די טויט-שטראף אליין, אויב עס איז שוין געקומען דערצו, האט יעדעס מאל אויפגערעגט דאס פאלקס-געוויסען און אזוי ארום יעדעס מאל דערמאנט, אז צו אזא שטראף דארף נישט דערלאזט ווערען.

עס האט זיך אויסגעדראכט, אז די קולטור בעזיגט ווירקליך דעם בארבאריזם און אז עס איז שוין נישט ווייט די צייט, ווען דאס שרעקליכסטע פון די מענשליכע פערברעכענס, א קאלטבלוטיגער מארד פון א מענשען, לויט פארשריפטען פון געזעץ, וועט אפגעווישט ווערען. עס איז קיינעם אין קאפ אפילו נישט געקומען, אז עס וועט נישט אוועק קיין פיערטעל יאהר-הונדערט און נישט נאר קיינער וועט נישט בעשטרייטען די נישט-דערלאזבארקייט פון דער „העכסטער מאס פון שטראף" נאר די סאמע אויספיהרונג פון איהר איז געווארען אזוי אלטעגליך, אזוי געווענליך אין אונזערע טעג, אז מען לעגט שוין כמעט נישט קיין אכט דערויף. אין רוסלאנד איז דער ערשטער שריט אין דער היגזיכט געמאכט געווארען אין ערשטען צעהנדליג יאהרען פון צוואנציגסטען יאהרהונדערט ווען עס האבען זיך נאך דער רעוואלוציע א שיט געטון די „פערשטארקטע" „אויסערגעווענליכע" און „קריגס"-שטאנדען, וועלכע האבען דעמאלט אויסגעפונדען די העכסטע דעמאלטיגער „עקספרעס-יוסטיץ". אין מערב האט דער טויט שטראף אנגעהויבען א נייע לעבען אין דער נאך=מלחמה-צייט. די מלחמה האט אויסגעלערנט צו „פערניכטען" אזוי ווי זי אליין האט געפיהרט צו פערניכטונג. עס האבען נאך די פעלקער נישט אין בעוואוסטזיין גענומען, אז דעם קריג וואלט מען ריכטיג געהערט אנרופען „מלחמה אויף זעלבסטפערניכטונג".

ווי עס זאל נישט זיין, קאן מען זאגען, אז מיר לעבען איצט אין א צייט פון „בליהען פון טויט-שטראף". און נישט נאר פון טויט=שטראף, נאר אויך פון די מעטאדען, ווען מען וויל מיט דער הילף פון דעם ערגסטען פון דעם שלעכטס בעפרייען די מענשהייט פון דעם שלעכטס פון פערברעכען.

נישט לאנג צוריק האט מען מיטגעטיילט, אז אין אפגאניסטאן האט מען 14 פעראורטיילטע צום טויט צוגעפיהרט אויף א פלאץ און דארטען אויסגעפיהרט דעם טויט=שטראף מיט דער הילף פון באגנעטען, מען האט זיי דערשטאכען מיט באגנעטען. אין דייטשלאנד האט מען נאך נישט איינגעשטעלט קיין איינהייטליכען מעטאד פון אויספיהרען די טויט-שטראף. אין מינכען האט מען דריי קאמוניסטען אפגעהאקט די קעפ (איינעם האט מען דערלאנגט זעקס קלעפ, ביז דער קאפ איז איהם אראפ) און וואן דער לובען האט מען גיליאטינירט. איין זאך איז איינהייטליך אין דייטשלאנד, דהיינו, אז דער תליון דארף זיין אנגעטון אין א פראק, אין א ווייסען שניפס און ווייסע הענטשקעס.

עס איז נישט פעראן קיין איינהייטליכקייט אין דעם אין אזא אין אמעריקע. איינינע פון די שטאטען האבען איינגעפיהרט דעם עלעקטרישען שטול, אנערקענענדיג, אז דאס איז דער הומאניטערסטער אופן פון ערמארדען א מענשען. אנדערע שטאטען האבען בענוצט בערנער שארפען גיפט. מען ארדענט איין אן הערמעטיש-געשלאסענע קאמער מיט א פענסטערל פאר'ן תליון; אונטערן סופית הענגט מען אונטער א שיסעלע מיט שוועבעל-וויער און איבער דעם הענגען שמיקלעך פון ציאן-קאלי. דעם פעראורטיילטען פיהרט מען אריין אין דער קאמער און מען פערשליסט איהם. דער תליון טוט א דרעה צפעס א ריגעל, די שמיקלעך ציאן-קאלי פאלען אריין אין דעם ״וועבעל. עס קומט צו א בעשטימטער כעמישער רעאקציע. דאס פענסטערל ערלויבט דעם תליון נאכצוקוקען ווען דער פעראורטיילטער הערט אויף צו אטעמען.

און קיינער קאמפט שוין נישט דערמיט, עס ריהרט שוין קיינעמס נישט געוויסען. — טויט-שטראף איז נויטיג, דער געגענווארט ווי עפעס א הייל-מיטעל. און די, וועמענס געוויסען עס קאן בשום אופן נישט שלום מאכען מיט דעם „מארד לויט'ן געזעץ" די ווערען „ראמאנטיקער פון פערגאנגענהייט", אבער פאראגער פון א נייער בעסערער צייט!

דאס נייע דייטשע געזעץ וועגען נאציאנאלער ארבייט

ביי די ארבייטער ווערען צוגערויבט אלע רעכט, וואס זיי האבען עראבערט אין משך פון צעהנדליגער יאהרען

אין צוזאמענהאנג מיטן נייעם געזעץ וועגען דער נאציאנאלער דייטשער ארבייט, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען אין דייטשלאנד, איז איינע פון די סאנאציע-צייטונגען ארויס מיט א טריומפירענדען ארטיקעל אונטערן נאמען: „מיט א בויער-האמער אין די קאפיטאליסטען". דער לעזער רייבט זיך די אויגען און פרעגט, ווער איז עס דער, וואס קלאפט מיט א האמער איבער די קאפיטאליסטען אין היינטיגען דייטשלאנד? און עס ווייזט זיך ארויס, אז דאס איז נישט קיין אנדערער, ווי היטלער. דער מחבר פונם ארטיקעל שרייבט וועגען נייעם ארבייטס=געזעץ, וואס איז אנגענומען געווארען דורך דער היטלעריסטישער רעגירונג און איז געלאזט געווארען אין דער וועלט אריין מיט דער געוועהנליכער שרייענדיגער רעקלאמע, ווי וועגען דער נייעסטער אפענבארונג פון דעם דייטשען ראסיסטישען געניוס. ווען מען זאל גלויבען דעם מחבר פונם ארטיקעל, האט היטלער אויפגעהערט צו זיין היטלער און איז געווארען א דייטשער לענין. דאס נייע געזעץ, קאן מען מיינען, ענטאייגענט די פאבריקאנטען און די אונטערנעהמער און גיט זייער פערמעגען אוועק דער מלוכה אדער דעם פאלק. דער ארטיקעל פון דערמאנטען בלאט איז נאטירליך, פונקט אזא מין בלאף, ווי דער שווינדעל מיט דעם נייעם ארבייטס=געזעץ.

עס איז איבעריג צו ערקלערען, אז דאס נייע געזעץ איז איינס פון די געמיינסטע שווינדלען, מיט וועלכע עס אפערירט דער נאצי=רעזשים. דאס היטלעריסטישע געזעץ ריהרט נישט אן קיין האר פון די פאבריקאנטען און פון זייער פערמעגען. פונקט פערקעהרט, דער אונטערנעהמער ווערט „פיהרער" פון די ארבייטער, וואס זענען ביי איהם בעשעפטיגט. דאגעגען די ארבייטער ווערען בערויבט פון אלע רעכט, וועלכע זיי האבען ביז איצט געהאט.

דאס נייע געזעץ שאפט אפ גאנצע 11 געזעצען, וועלכע האבען אמאל געשיצט די רעכט פון די ארבייטער אין דייטשלאנד. עס ווערען צווישען אנדערע אפגעשאפט די רעכט פון די ארבייטער צו שאפען ראטען אין די אונטערנעמונגען. עס ווערט אפגעשאפט דאס געזעץ וועגען קאלעקטיווע אפמאכען צווישען די ארבייטער און די פאבריקאנטען, איינס פון די וויכטיגסטע עראבערונגען פון די ארבייטער א. א. וו. געגען די דעצ יזיעס פון די „פיהרערס"-פאבריקאנטען קאן מען דערלאנגען א רעקורס צו בעשטימטע מלוכה בעאמטע (אונגעפעהר אונזערע ארבייטס-אינספעקטארען) אבער די דאזיגע בעאמטע זענען כמעט אויסשליסליך פארשטעהער פון די אונטערנעהמערס ד. ה. פון די „פיהרערס", אויפ'ן ארט פון די ארבייטס=געריכטען וועלען איינגעשטעלט ווערען עהרען-געריכטען, נאטירליך, לויט די עהרען-בעגריפען פון אזעלכע היטלערס, געהרינגס א.א.וו.

דאס נייע היטלעריסטישע ארבייטס-געזעץ שטרייכט אויס די סאציאלע געזעצגעבונג, וואס איז אויסגעקעמפט געווארען דורכ'ן דייטשען ארבייטער-קלאס אין משך פון פיל צענדליגער יאהרען און וואס האט געדינט אלס מוסטער פאר די ארבייטער פון די אנדערע לענדער. דאס נייע געזעץ לייגט ארויף בוכשטעבליך קייטען אויף די דייטשע ארבייטער און מאכט זיי פאר קנעכט פון די פאבריקאנטען. אט דערצו איז נויטיג געווען די נאציאנאלע דייטשע רעוואלוציע מיט היטלערן געהרינג'ן און געבעלס'ן בראש. איבעריגענס האט היטלער עפעס אנדערש די ארבייטער נישט געקאנט געבען. נישט דערצו איז דאך איינגעפיהרט געווארען די היטלעריסטישע דיקטאטור מיט דער הילף פון די פאפענס, הוגענבערגס און קרופ פאן באלענס, נישט דערצו מארדעוועט מען טויזענדער ארבייטער, נישט דערצו האט מען פערניכטעט אלע זייערע ארגאניזאציעס און צוגענומען זייער ריזיג פערמעגען, כדי דערנאך צו ענטאייגענען די פאבריקאנטען!

„איך האלט יודיש פאר א וויכטיגען פאקטאר אויפצוהאלטען דאס יודישע פאלק"

האט געזאגט נחום סאקאלאוו אין יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווילנע

אין ווילנער „טאג" לייענען מיר פאלגענדען בעריכט פון נחום סאקאלאווס בעזוך אין י.וו.א.

פאר'ן פערלאזען ווילנע האט נחום סאקאלאוו בעזוכט דעם יודיש. וויסענשאפט. אינסטיטוט. נאכדעם ווי ד"ר צ. שאבאד האט אין נאמען פון דער „געזעלשאפט פריינד פון יוו"א" אין ווילנע בעגריסט דעם גאסט, האט אדוו. יוסף טשערניכאוו געהאלטען א קורצע רעדע, אנווייזענדיג אז א חוץ דער ווילנע פון ווילנער גאון און פון דער השכלה, יודענ... וועלכע דער גאסט האט זיך אפגערופען מיט אזא בעגייסטערונג בשעת זיינע ארויסטרעטונגען אין אונזער שטאט, איז נאך פאראן א ווילנע פון דער יודישער ארבייטער-בעוועגונג, א ווילנע פון דער נייער יודישער שול, אזוי ווי ווילנע די דאזיגע צענטער פון דער מאדערנער יודישער קולטור. [illegible] נייע ווילנע איז נאך שפעטעריש, קען זיך דער גאסט איבערצייגען, דא אין דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

דאן האט גענומען דאס ווארט נחום סאקאלאוו און האט געזאגט:

— איך וועל איך נישט האלטען קיין רעדע, קהלת זאגט, אז ס'איז א צייט אויף רעדע, א צייט אויף שווייגען א. אז. וו. צווישען אלע עקסטרעמען וואס קהלת רעכענט אויס, איז פאראן א מיטעל-פונקט, ווי למשל, צווישען בויען און צעשטערען איז דער מיטעלפונקט אויפהאלטען א בנין, צווישען וויינען און לאכען איז — שמייכלען. איך האב שטענדיג געטראכט, וואס איז דער

מיטעלפונקט צווישען רעדען און שווייגען.

איז אמאל, איידער אונזער עפענטליך לעבען איז נאך געווען אנטוויקעלט, האב איך געזאגט, אז דער מיטעלפונקט צווישען די ביידע איז פרעדיגען. א ראיה, אז וויבאלד א פרעדיגער רעדט אפ א פאר שעה און איינער פרעגט דעם אנדערען: „וואס האט דער פרעדיגער געזאגט?" ענטפערט מען איהם: „ער האט גארנישט געזאגט". דאס הייסט, געפרעדיגט און נישט געזאגט. היינט וואלט מען עס געקענט זאגען וועגען א סך עפענטליכע רעדעס. דערביי וועל איך פערשאפען פערגעניגען מיט שווייגען און וועל נישט האלטען קיין רעדע.

כ'האב אמאל מיט א 25—30 יאהר צוריק פון ווארשא צוגעשיקט אין א צייטונג, וואס איז ארויס טאקע אין ווילנע „הזמן" האט זי געהייסען, עטליכע ארטיקלען אונטערן טיטעל „העפ, העפ, כנגד הזרגון" די דאזיגע ארטיקלען האב איך אנגעשריבען אין דער צייט ווען די

פוילישע פרעסע האט שטארק אנגעגריפען העברעאיש און יודיש,

בעזונדערס אבער יודיש, וואס זיי האבען אנגערופען נישט אפילו „זשארגאן" נאר „שווארגאט", וואס דאס איז נאך א נידעריגערע מדרגה, בעטייט א מין פלאפלעריי. דעריבער האב איך דעם ארטיקעל געשריבען ספעציעל געגען די אנפאלען אויף יודיש. צוליב די דאזיגע ארטיקלען איז מען מיך שפעטער אין דער ווארשאווער פוילישער פרעסע שארף בעפאלען....

— איך געדענק גענוי דעם אינהאלט פון יענעם ארטיקעל, נישט ווייל איך געדענק אלע מיינע ארטיקלען, נאר ווייל דאס איז געווען א „שטעלונג נאהמע", דאס איינענע וואלט איך אויך היינט געזאגט.

איך האלט יודיש פאר א וויכטיגען פאקטאר אויפצוהאלטען דאס יודישע פאלק.

דאס פאלקטום אונזער'ס, שוין מיט דעם פאקט פון איהר עקזיסטענץ אליין. ביי מיינע דורכפאהרונגען אין דער וועלט בין איך געווען אן עדות פון טראגעדיעס פון מענשען, וואס קענען נישט קיין יודיש. ווען עס קומט אויס צו געבען הילף, אן עצה, און די מענשען קענען זיך נישט צונויפרעדען מיט יודען אין די פערשידענסטע לענדער אויף יודיש — איז עס א גרויסע טראגעדיע.

מיר האבען ביידע איין שונא — די אסימילאציע.

און איך בין זעהר צופרידען, וואס איהר דא אין ווילנע האט געשאפען אזא אינסטיטוציע, וואס גיט א וויסענשאפטליכען אויסדרוק דער גאנצער ארבייט פאר יודיש. איהר זאמעלט און גיט אפ די אוצרות פון אונזער יודישער ליטעראטור. עס איז [illegible] פיל שוין פארלוירען געגאנגען. בכלל מוז איך זאגען, אז אידעען, וואס זענען נישט פערקערפערט אין אינסטיטוציעס, שוועבען אין דער לופטען און פערגייען מיט דער צייט. איך דערמאן זיך, אז ווען

הערצל איז, בשעת זיין צוריקוועג פון פעטערבורג, געווען אין ווארשא,

האט ער מיר געזאגט: „היט אפ די אינסטיטוציעס" און וועלכע אינסטיטוציעס האבען מיר דאן געהאט!!.. די באנק און דעם קרן קימת.... אבער ער האט געהאלטען, אז אן אידעע מוזען האבען א גוף. מיר לעבען דאך איצט אין א צייט פון אינסטיטוציעס.

איך האב געהערט פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט און איך וואלט שוין פריהער געווען ביי אייך, ווען איך וואלט געווען אין ווילנע. אבער מיט צעהן יאהר צוריק, ווען איך האב בעזוכט ווילנע איז נאך דער אינסטיטוט נישט געווען (דער יוו"א איז געגרינדעט געווארען מיט א יאהר 9 צוריק).

נאכדעם האט נחום סאקאלאוו זיך בעקענט מיט איינינע אפטיילונגען פון דעם אינסטיטוט.

בעטראכטענדיג די פערשידענע אביעקטען פון די רייכע יוו"א-זאמלונגען, האט סאקאלאוו ווייטער געפיהרט זיין שמועס, וויציג, שארפזיניג, און אונ-אויסשעפליך אין זיינע בעמערקונגען.

בלעטערנדיג אן אריגינאל כתב-יד פון דעם בעריהמטען יודישען פאלקלאריסט איגנאץ בערנשטיין, האט סאקאלאוו געוויזען

מייסטערשאפט אין דער קונסט צו דערצעהלען אנעקדאטן.

— איך האב איהם גוט געקענט, ער איז געווען מיינער א גוטער פריינד, — האט ער בעמערקט, — געווען א צוקער-פאבריקאנט, א באנקיר, איך וועל אייך דערציילען, ווי אזוי ער פלעגט זאמלען זיינע שפריכווערטער:

עס קומט צו איהם אריין א יוד פון דער פראווינץ קויפען א זעקעל צוקער. הויבט מען זיך אן צו דינגען וועגען פרייז. אינמיטען זאגט דער יוד: „נו, אז כ'קען נישט אריבער, מוז מען ארונ-

(ענדיגונג [illegible])

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

ניי'ער פאלקסבלאט

מאנטאג 22 ו' שבט תרצ"ד

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.34
זון-אונטערגאנג 4.01

נאוועל־יזאציע פון צעכען=געזעץ
וואהלען צו דער האנדווערקער=קאמער
נעכטיגע האנדווערקער=קאנפערענץ אין לאדז

די לאָדזער עקספּאָזיטור פון דער וואַרשאַווער האנדווערקער-צענטראַלע האָט אויף נעכטן אין לאָקאַל פון שניידער-צעך צונויפגערופן א קאָנפע־רענץ פון די לאָדזער צעכן און האנדווערקער־אָרגאַניזאַציעס ווענן א גאַנצער רייע זעהר אַקטו־עלע פראַגען, וועלכע שטעהן אויף דער טאָג־אָרדנונג פון האנדווערקער-לעבן. צו דער קאָנ־פערענץ איז געקומען דער פּרעזעס פון צענטראַלן יודישן האנדווערקער-פערבאַנד אין וואַרשע — ה' ראָסנער.

ביי דער אַנוועזנהייט פון פאָרשטעהער פון 17 צעכן און אָרגאַניזאַציעס עפענט די קאָנפע־רענץ אדוו. ווייצמאַן. ער ווייזט אָן אויף די אַר־ביטען פון דער לאָדזער האנדווערקער-עקספּאָזיטור ביז איצט און די אויסזיכטען אויף ווייטערע שווערע אַרבייטען לטובת די האנדווערקער.

דאַן טרעט מען צו צו באַטראַכטן פאָל־גענדע טאָג-אָרדנונג: וואַהלען א ראַט פון דער לאָדזער האנדווערקער-עקספּאָזיטור, נאָוועליזאַציע פון צעכן-געזעץ און די נאָהענטסטע וואַהלען צו דער לאָדזער האנדווערקער-קאַמער.

די וואַהלען צום ראַט רופן נישט אַרויס קיין דיסקוסיע, ווייל יעדע אָרגאַניזאַציע פון די, וועלכע זענען געווען פאַרטרעטן אויף דער קאָנ־פערענץ האָט באַשטימט איינע פאַרטרעטער אין ראַט. דער שניידער-צעך דעלעגירט דעם ה' מאָרדקאָוויטש, צווייטער שניידער=צעך — ראַדאָשיצקי, מענער־מאַגאַזין — ה' מיאָדאָווניק, דאַמען=מאַגאַזין — ווייג־בערג, יובעליערן, גאָלדשמידען, זייגערמאַכער און גראַווירער — פיאַלקא, בלעכער — ראַבינאָוויטש, בעקער — שקלאַוש, לוין-וועבער — טאָרקא, שנכ־טעל-מאַכער — שמעדרא, פליישער — גרינבערג, קאָאָפּעראַטיוו „פּראָגרעס"—מאָשקאָוויטש, שוסטער־געלבאַרד, גראַשער — טעמפּעלהאָף און דושאַלאָ־שינסקי, די פּאָטאָגראַפן, טאַפּעצירער, פריזיער, האָבען צוגעזאָגט צוצושיקן זייערע פאַרטרעטער. ס'ווערט דאַן באַשלאָסן, אז די ערשטע זיצונג פון נייעם ראַט זאָל פאָרקומען אין פערלויף פון 8 טעג.

פּרעזעס ראָסנער ווייזט אָן, אז אין פּוילן זענען אנערקענט געוואָרן צוויי האנדווערקער־אָרגאַניזאַציעס: דער הויפּט-ראַט פון פּוילישן האַנד־ווערק און דער צענטראַלפאַר יודישער האַנדווער־קער פערבאַנד, דער נייער ראַט איז אן אָפּטיילונג פון דער אנערקענטער יודישער האנדווערקער־צענטראַלע און צו איהר דאַרפן זיך פאַראייניגן אלע צעכן און האנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס, כדי צו שאַפן די קאָנסאָלידירטע רעפּרעזענטאַנץ פון די יודישע האַנדווערקער אין לאָדז, וועלכע עס שטעהען פאַר צו לעזן זעהר שווערע האנדווערקער־פּראָבלעמען.

דאַן האַלט ה' ראָסנער זיין רעפעראַט ווענן דער נאָוועליזאַציע פון אינדוסטריע=געזעץ. דער רעפערענט ווייזט אָן, אז די נאָוועלע איז א נייער שטאַפּ אין דער ענטוויקלונג פון דער מלאכה אין פּוילען און ממילא אויך פון דער יודישער מלאכה. לויט דער נאָוועלע וועלן געשאַפן ווערן ווירט־שאַפטליכע האַנדווערקער=אָרגאַניזאַציעס מיט א צוואַנגס-כאַראַקטער. די נאָוועלע שאַפט דעם פּונ־דאַמענט פאַר א האַלב מיליאָן האנדווערקער-וואַר־שטאַטן. די אָרגאַניזאַציעס וועלן זיין געבויט אזוי ווי די קאַרטעלן. ס'זענען נאָך פאַרהאַן זעהר פיל נייעסן אין דער נאָוועלע, וועלכע געהען שטאַרק אָן די יודישע האנדווערקער און דעריבער זענען נויטיג די איינהייטליכע און שטאַרקע יודישע האנדווערקער-אָרגאַניזאַציע.

רעדענדיג וועגן די נאָהענטע וואַהלען צו דער האנדווערקער-קאַמער, ערקלערט ה' ראָסנער, אז די לאָדזער האנדווערקער-קאַמער וועט לויט דער נייער וואַהל-אָרדינאַציע האָבן 25 ראַטמע־נער. פון דעם וועלן זיין 16 געוועהלטע און 9 נאָמינירטע. פון די נאָמינירטע וועלן זיין 6 האַנד־ווערקער און 3 אינטעליגענטן. אין דער האַנד־ווערקער-קאַמער וועלן קודם כל רעפּרעזענטירט זיין די גרויסע פאַכן. די נאָוועלע צום אינדוסטרי־געזעץ געהט אריין אין קראַפט שוין אין א חודש ארום.

ס'ענטוויקלט זיך דאַן א דיסקוסיע, אין וועלכער ס'נעהמען אנטייל די ה"ה גלאַטמאַן, גאָלדבערג, אדוו. ווייצמאַן, פראַגער, מאָשקאָוויטש, פּיאַלקא, מאָרטקעוויטש און קאַלסקי. מיט דעם שלוס-וואָרט פון ה' ראָסנער ווערט די קאָנפערענץ געשלאָסן.

די צעכן און אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זענען אנגעשלאָסן אין צענטראַלן האנדווערקער-פער־באַנד, פּאָלודניאָווא 4, זענען צו דער קאָנפערענץ נישט געקומען.

צוגאב-פאבאר=קאמיסיע

(2) קומענדיגען מאָנטאָג, דעם 29-טען ד.ח. פון 8 א זייגער אינדערפריה הויבט אָן צו אַמטי־רען א צוגאָב=פּאָבאָר-קאָמיסיע אין לאָקאַל אויף פּיעטריקאָווער 165 פאַר פּ.ק.או. לאָדז-שטאָט 2.

צו דער קאָמיסיע דאַרפן זיך שטעלען די פּאָבאָראָווצעס פון 1912 און עלטער, וועלכע האָבען זיך צו קיין קאָמיסיע נישט געשטעלט, האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 קאָמיסאַריאַטען, וועלכע האָבען באַקומען נאָמענט־ליכע אויפפאָדערונגען פון דער לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

הנחה-פאטענטען ערלעדיגען די פינאנץ-קאמערן גופא

(2) די לאָדזער פינאַנץ־קאַמער האָט ערהאַל־טען נעכטן באַקומען פון פינאַנץ־מיניסטעריום א צירקו־לאַר, לויט וועלכען עס ווערט אַדורכגעפיהרט א רייע ענדערונגען אין דער טעטיגקייט פון דער פינאַנץ־מאַכט סיי אויפ'ן געביט פונ'ם אינדוסטריע־שטייער סיי פון הכנסה־שטייער.

ביז איצט נישט ערלעדיגטע ביטעס וועגן הנחה־פּאַטענטן ערלעדיגען איצט די פינאַנץ־קאַמערן („איזבאַ סקאַרבאָוואַס") גופא.

אפטייקען!
הײנטיגע נאכט-דיזשורען

(2) הײנט בײנאַכט דיזשורירען: ש. יאַנקע־לעוויטש (אַלטער מאַרק 9), ל. שטעקעל (לימאַ־נאָווסקיעגאָ 37) ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6 סם. האַמבורג (לובנאַ 50), ל. פּאָולאָווסקי (פּעט־ריקאָווער 307), א. פּיאַטראָווסקי (פּאָמאָרסקאַ 91).

א שרפה אין מיליטער-מאגאזינען

(א) אין די מיליטער־מאַגאַזינען אויף יעזשעגאָ 10 איז פון א דערווייל נישט פעסטגעשטעלטער סיבה אויסגעבראָכען א שרפה. צוויי אַרויסגערופענע פייער־לעשער־אָפּטיילונגען האָבען די שרפה אין משך פון א שעה צייט איינגעלאָשען. דער היזק איז א קליינער.

צוגעדריקט מיט א מאנגעל

(2) אויף זגערזשער 53 איז צוגעדריקט גע־וואָרען מיט א מאַנגעל צו דער וואַנט דער 4 יאָהרי־גער עוגעניוש טאַרושינסקי.

ביים קינד איז צוקאַליעטשעט דער קאָפּ און פיסע הענד.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

זיך אויסגעגליטשט

(א) אויף ריבנאַ 54 האָט זיך אויסגעגליטשט דער 59־יאָהריגער לאָקאַטאָר פון דעם הויז אברהם באַגוט און זיך צובראָכען א האַנד.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל

יודישער סוחר בעקומט א דראהונגס-בריף פון „גרינעם בענד־על"

פאַרגיגען מיטוואָך האָט דער היגער סוחר ניימאַן פון נאָוואָמיעסקאַ 4 באַקומען מיט דער פּאָסט א בריף, אין וועלכען ס'ווערט פון איהם פערלאַנגט, אז ער זאָל ביז דאָנערשטאָג אין אָוונט צוגרייטען 3000 זלאָטים. אויב נישט וועט מיט איהם אָדער זיינס א משפּחה מיטגליד ביז 31. מערץ ה. י. גע־שעהן שרעקליכע זאַכען. צום בריף איז געווען צוגעלעגט א געלער קאָנווערט, אין וועלכען ניימאַן האָט געזאָלט אריינלעגען די 3000 זלאָטיס, נאָך וועלכע ס'וועט קומען צו איהם אין דער וואוינונג אריין א ספּעציעלער מענש. כאַראַקטעריסטיש איז, אז אונטער'ן בריף איז געווען אונטערגעשריבן „דאָס גרינע בענדעל".

ניימאַן האָט זיך פאַרשטענדיגט מיט עטליכע שכנים און האָט רוהיג געוואַרט. ס'איז געווען אָפּ־גערעדט, אז אויב דאָנערשטאָג אין אָוונט וועט ווירקליך אימיצער קומען נאָכ'ן געלד, וועט ניימאַן מאַכען אַנ'אַלאַרם, דער פויגעל וועט פערהאַלטען ווערען און ער וועט איבערגעגעבען ווערען דער פּאָליציי. אזוי איז טאַקע געווען. דאָנערשטאָג אין אָוונט איז צו ניימאַנ'ען געקומען א קליין שייגעצל פון א יאָהר 12 און געבעטען א געלע קאָנווערט, וועלכע ער האָט געדאַרפט צוגרייטען. דאָס יונגעל איז פערהאַלטען געוואָרען און מ'האָט אַרויסגערופען די פּאָליציי. דער קליינער פערטיידיגט זיך דערמיט, אז שטעהענדיג פאַר'ן טויער איז צו איהם צוגע־קומען א יונגערמאַן, איהם געגעבען צוויי זלאָטיס און געהייסען אַרויפגעהען צו ניימאַנ'ען אין דער וואוינונג, וואו ער וועט באַקומען א קאָנווערט. דער יונגערמאַן אליין האָט געוואַרט וואַרטען אין טויער ביז דאָס יונגעל וועט צוריק אַראָפּקומען מיט'ן געלד. זעהט אויס, אז דער בחור האָט באַמערקט דעם טומעל און איז נעלם געוואָרען. די פּאָליציי פיהרט אַנ'ענערגישע אויספאָרשונג, כדי צו דער־געהען, ווער ס'זענען די מחברים פון דעם דראָ־הונגס-בריף.

נאר נישט פערענד־יגט דעם משפט
צווישען די יורשים פון מארקוס קארפ און דער קהלה, וועגען אונגילטיג מאכען דעם טעסטאמענט פון מארקוס קארפ

ווי באַקאַנט האָט דער פאַרשטאָרבענער מאַרקוס קאַרפּ פאַר זיין טויט אָפּגעשריבן אין דער אַנוועזנהייט פון א רעיענט לטובת דער יודישער קהלה אין לאָדז א האַלב הויז און א גרויסען פּלאַץ אויף פּאָמאָרסקאַ 19. די קהלה האָט באַשלאָסען אַנצונעמען די ירושה און אלע פאָרמאַ־ליטעטען, וועלכע זענען געווען פאַרבינדען מיט איבערנעהמען די נדבה זענען אַדורכגעפיהרט גע־וואָרען אין דער בעסטער אָרדנונג. מיט א צייט שפּעטער האָבען די יורשים זיך אַרומגעזעהן און האָבען זיך געווענדעט צו דער קהלה, אז זיי זאָלען צוריקבעקומען די ירושה פון זייער מאַטער, די מאָטיווען זענען געווען די, אז זיי שטעלען פעסט דאָס ביים מאַכען דעם טעסטאַמענט איז דער פאַר־שטאָרבענער שוין נישט געווען ביים פולען פאַר־שטאַנד. די קהלה האָט נישט אונטערהאַנדעלט מיט די יורשים און געגעבען א נעגאַטיווע תשובה. צוליב דעם האָבען די יורשים אַנגעקלאָגט אין קרייז-געריכט וועגען אונגילטיג מאַכען דעם טעס־טאַמענט. דער פּראָצעס איז שוין פאַרגעקומען עט־ליכע מאָל, אָבער יעדעס מאָל איז דער רעזולטאַט געווען גינסטיג פאַר דער קהלה. מ'האָט געמיינט, אז דער ענין איז שוין ערלעדיגט. די יורשים קאַרפּ האָבען אָבער איצט ווידער באַנייט דעם פּראָצעס, וועלכער קומט פאַר הײנטיגען מיטוואָך אין קרייז־געריכט. מצד די יורשים קאַרפּ טרעט אַרויס אַד־וואָקאַט סלאָמינסקי, מצד דער יודישער קהלה די אַדוואָקאַטען ווייצמאַן און שאַראַגראָדער. דער פּראָצעס וועט אַלזאָ זיין א זעהר אינטערעסאַנטער.

אויפקלערונג וועגען עמעריטור פאר ארבייטער

(2) כידוע, האָט אַנ'אַרבייטער — לויט'ן פער־זיכערונגס-געזעץ — נאָך 200 וואָכען זיין פערזי־כערט, דאָס רעכט אויך צו באַקומען רענטע, אויב ער ווערט נאָך דער דאָזיגער צייט מחמת א וואָס'ער נישט איז סיבה אומפעהיג צו דער אַרבייט.

אויב ער ווערט אָבער אומפעהיג צו דער אַר־בייט פאַר די 200 וואָכען, איז — אויב זיין קראַנק־הייט אָדער אומגליקס־פאַל האָט א שייכות מיט זיין באַרוף. באַקומט ער א לעבענסלענגליכע רענטע אונ־אָפּהענגיג דערפון, ווי לאַנג ער איז געווען פערזי־כערט, אויב ער איז צוליב דער קראַנקהייט זיבעטע אָדער דעם אומגליקס־פאַל געוואָרען אומפעהיג צו דער אַרבייט טיילוויז אָדער אינגאַנצען.

אויב דער פאָרפאַל האָט פּאַסירט נישט בעת דער אַרבייט און דער אַרבייטער האָט נישט היני־טער זיך 200 פערזיכערונגס-וואָכען, קאָן ער נישט פון דער רענטע געניסען. אין אזא פאַל באַקומט ער נאָר איז משך פון 26 וואָכען קראַנקהייטס־אונ־טערשטיצונג, וואָס באַטרעפט 50 פּראָצענט פונ'ם דורכשניטליכען לוין חוץ מזה האָט ער דאָס רעכט אויף צו באַקומען אַנ'אונטערשטיצונג פונ'ם אַרבייטס לאַזען פאָנד.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטן

צעגעלניאַנא 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָוונט, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג

צוויי קאלישער „חשובי העיר"
א לעהרער און הויזבעזיצער האבען געפיהרט 4 שאנד-הייזלעך

(2) ערהאַלטענעם האָט פּאָליציי אין קאַליש פעסטגעשטעלט 4 געהיימע „פריילעכע הייזלעך", וואָס זענען געווען איינגעאָרדענט אויף 4 פּונקטען פון דער שטאָט, ווי דהיינו: אויף 11 ליסטאָפּאַד־גאַס אויף זשאָזשעוו, נאַרוטאָוויטשאַ און וואַרשאַווסקא.

אין שייכות דערמיט זענען אַרעסטירט געוואָ־רען: מיכאל לובאַשיץ, דער לייטער פון א פּריוואַ־טער פאָלקס־שול אין קאַליש, און איינער, א קאַלי־שער הויזבעזיצער מיט'ן נאָמען מאַריץ וואַרטסקי, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעוויזען אַלס די באַלעבאַ־טים פון די אויבענדערמאַנטע 4 „הייזלעך"...

א סברא, אַז די דאָזיגע צוויי לייט פלעגען, אונטער פערשידענע אויסריידען, פערנאַרען יונגע מיידלעך אין זייער געשעפטען און גלייכצייטיג ווער בירט מענער אַלס געסט.

חוץ מזה זאָל לובאַשיץ אויך האָבען — אַלס א „קראַסאָוויצע" א מאַנספּערשוין — זיך געשדכנט צו עטליכע קאַלישער מיידלעך און אויף אזא אופן ביי זיי אַרויסגענאַרט גרעסערע געלד־סומען.

מען האָט לאַבישיצ'ן און וואַססקי'ן דערווייל אַריינגעזעצט אין טורמע, און די ווייטערדיגע אויס־

פאָרשונג ווערט דורך דער אָרטיגער פּאָליציי זעהר ענערגיש ווייטער געפיהרט.

דאָס אַרעסטירען די צוויי „חשובי העיר" אונ־טער אזא מיאוסען פאַרוואורף, האָט אויף גאַנץ קאַ־ליש געמאַכט א זעהר שטאַרקען רושם.

אָרטאָפּעדישער אנשטאַלט

באַנדאַזשען, גאָרסעטען, אָר־טאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייכטע פּלאַט־פוס-איינלאַגען געגען פּיס־שמערצען אַלס נאָך גיפּס־אָבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81

פארוואס צאהלט מען נישט אויס די דרייסיג יודישע וועבערס פאר דער ארבייט?

בשעתו האבען מיר מיטגעטיילט וועגען די 30 יודישע וועבער-פאמיליעס, וואס זענען א דאנק דעם שליסען די וועבערייי ביים רעטונגס-קאמיטעט אויף ציגעל-גאס 66, געבליבען ארבייטסלאז. מיר האבען אויפמערקזאם געמאכט אז די פערוואלטונג פון רעטונגס-קאמיטעט מוז זיך פעראינטערעסירען מיט דער לאגע פון אהן ברויט געבליבענע 30 יודישע פאמיליעס, וועלכע זענען נישט צוליב זייער שולד געבליבען אהן ארבייט.

ווי מען זעהט בעציהען זיך די פערוו. מיטגלידער גלייכגילטיג צו דער נויט פון די יודישע וועבערס. די וועבערייי איז געשלאסען, און קיינער פעראינטערעסירט זיך נישט מיט דעם גורל פון די וועבערס. נאך מעהר פערדריסליך איז דער פאקט וואס די וועבערס ווערט נישט אויסגעצאהלט פאר דער אפגעארבייטער צייט א סומע פון טויזענד זל.

די וועבערייי איז שוין זעקס וואכען געשלאסען און ביז איצט איז די שכירות נאך נישט אויסגעצאהלט. די ארימע יודישע וועבערס הונגערען מיט זייערע פרויען און קינדער און די פערוואלטונגס-מיטגלידער צו וועלכע די וועבערס ווענדען זיך וועגען דעם חוב פטר'ן אפ מיט כל'ערליי תירוצים: איינער ערקלערט אז ער איז ארויסגעטרעטען פון דער פערוואלטונג. א צווייטער ווידער ענטפערט אז ער האט מיט דעם קאמיטעט קיין שייכות נישט. איינער שיקט צום אנדערען, און דער סוף איז, אז די יודען ליידען נויט און קעלט.

אויף די הערען, וואס זענען געשטאנען אן דער שפיץ פון דער וועבערייי ליגט א חוב א סוף צו מאכען צו דער לאגע.

אויב די פערוואלטונגס - מיטגלידער האבען נישט קיין פליכט צו פערזארגען די יודען מיט ארבייט, דארפען זיי לכל הפחות זארגען, אז די טויזענד זלאטעס פאר ארבייט זאל אויסגעצאהלט ווערען.

—ס.

זעלבסטמארד פון א הונגערענדער ארבייטסלאזע

(2) אויף זאגאיניקאווא 15 האט אויסגעטרונקען א גרויסע דאזע דענאטוראט די 19-יעהריגע פרוי פון אן ארבייטסלאזען רעגינא פעטרושעווסקא.

פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט אז איהר צושטאנד איז א געפעהרליכער און זי אבגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד איז, וואס דער וואס פעטרושעווסקא מאן איז מיט עטליכע וואכען צוריק רעדוצירט געווארען פון דער ארבייט, און דאס יונגע פאר האט דערייבער געליטען הונגער.

בעפאלען א יונגע פרוי

(2) אויפ'ן טרעפען-הויז אויף דרעוונאווסקא 101 איז פון והינטערווילעכץ בעפאלען געווארען די 21-יאהריגע לאקאטארקע פון דעמזעלבען הויז מאזשימירא פיאנטקאווסקא.

דער געהיימניספולער אנפאלער האט איהר שטארק צוקלאפט דעם קאפ מיט עפעס א שטומפען געגענשטאנד און איז אנטלאפען.

צו דער בעפאלענער האט מען ארויסגערופען פאגאטאוויע.

גרויסער ראוט

פון דער געז. ביבליאטעס א. נ. א. אייזענשלאס אין „הזמיר"

די געזעלשאפטליכע ביבליאטעק א. נ. א. אייזענשלאס, ארדענט איין קומענדיגען שבת-צונאכט א גרויסען ראוט אין זאל פון „הזמיר".

ס'איז צו דערווארטען, אז דער ראוט וועט גוט בעזוכט ווערען.

היינט אויפטריט פון ארטיסטישע טענץ

היינט מאנטאג, 8.30 אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע דער לעצטער געזעגנונגס טאנץ-אווענד פון די וועלט בעריהמטע געניאלע ארטיסטען: רות-שרה אבראמאוויטש און איהר פארטנער געארג גראקע.

ווי בעוואוסט, זענען אויפן לעצטען אינטערנאציאנאלען ארטיסטישען טאנץ - קאנקורס אין ווארשא.ביידע קינסטלער אויסגעצייכענט געווארען מיט דעם גרעסטען פריז: פרל. רות-שרה אבראמאוויטש האט בעקומען פאר איהר אויספיהרען די טאנץ-קרעאציע „סאלאמע" פון רישארד שטרויס דעם גרעסטען פריז פון מלוכה-פרעזידענט אין ווארשא אין דער הויך פון 3 טויזענד זלאטעס און איהר פארטנער האט בעקומען א גאלדענעם מעדאל.

א נייע מזלדיגע לאטעריע-קאלעקטור אין לאדז

מארגען דינסטאג דעם 23 ד.ח. עפענט אין צענטר פון שטאט, שרודמיעסקא 8 פראנט, ה' לייב פיינגאלד א נייע קאלעקטור פון דער מלוכה=לאטעריע, וואו ס'זענען שוין צו בעקומען לאסען צו דער אנקומענדער ערשטער קלאס 29-טער לאטעריע. ס'איז צו בעהויפטען, אז אין דער נייערעפענטער קאלעקטור פון ה' פיינגאלד זענען פערהאן א סך מעגליכקייטען צו געווינען, ווייל ה' פיינגאלד בעזיצט א גרויסען אויסוואהל לאסען פון די קלענסטע ביז די גרעסטע נומערן.

ס'איז צו דערווארטען, אז דער לאדזער עולם וועט וואס גיכער אויסנוצען די גוטע געלעגענהייט און תיכף פרובען מזל אין לייב פיינגאלדס קאלעקטור אויף שרודמיעסקא 8 פראנט.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער=שוועכע
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.
עמפפאנגט פון 8—10 און פון 5—8 אוו.

כאיני זאל געהערען צו לאדז

(2) „כאיני זאל אנגעשלאסען ווערען אין לאדז" — די דאזיגע פראגע איז פיל מאל ארומגערעדט געווארען דורך דער היגער פרעסע, און איצט ווערט זי שוין בעזונדערס אקטועל.

די מאסגעבענדע ספערען האבען דעפיניטיוו ארויסגעזאגט די מיינונג, אז דער דאזיגער „אגשלוס" מוז וואס שנעלער געשעהען, ווייל דאס איז דער איינציגער אויסוועג פאר די דאזיגער גמינע וועלכע האט שטענדיג דעפיציט.

אויך די שטעלונג פון דער היגער סטאראסטווע איז לגבי דעם דאזיגען ענין א פאזיטיווע, און אין א חודש ארום וועט עס פארגעשטעלט ווערען פאר'ן אינערן-מיניסטעריום צו דער בעשטעטיגונג.

א פליט פון דייטשלאנד בעקומען א הארץ-קראמף

אין דער קוך פון „נותן לחם"

ווי אזוי דאס יודישע לאדז „זארגט" פאר די פליטים פון דייטשלאנד. האבען מיר מעהרערע מאל אנגעוויזען, אז די אומגליקליכע קרבנות פון היטלער-רעזשים געהען אויס פון הונגער.

נעכטען האט מיט איינעם פון די פליטים פאסירט א טראגישער פארפאל: זיצענדיג ביים מיטאג אין דער קיך פון „נותן לחם", וואו די פליטים עסען מיטאג, איז פלוצלינג איינער פון זיי, קויפמאן, אוועקגעפאלען אין חלשות. צווישען די פליטים איז געווארען א מהומה. דער ארויסגערופענער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט א הארץ-קראמף פון הונגער. פון שבת מיטאג אן האט ער קיין ביסען אין מויל נישט געהאט און דאס האט איהם אזוי פערצויגען ביים הארצען, אז ער האט בעקומען א הארץ-קראמף. אין א זעהר אפגעשוואכטען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שטאטישען זאמעלפונקט.

אט ווי ס'זעהט אויס די „הילף-אקציע" פון די פליטים אין לאדז!

א מפלה פון א הדרת-פנימדיגן שטיבל-גנב

אין א ו—קער שטיבעל האט זיך מיט א צייט צוריק אנגעהויבען צו בעווייזען א עלטערער הויקער יוד מיט א לאנגע ברייטע גרויסע באָרד און מיט נאך לענגערע געקרייזעלטע פיאות, דער יוד האט זיך אוועקגעזעצט שטענדיג איבער א בארג דיקע ספרים און מיט אלע רמח אברים און חושים זיך איז דיי פערטיפט.

קיינער האט נישט געוואוסט ווער דער דאזיגער יוד איז און פונוואנען ער שטאמט, ביי וועמען ער האלט זיך אויף און פון וואס ער איז זיך מפרנס. מ'האט נאר געוואוסט אז ער הייסט מענדל, און אז ר'איז א כהן. מעהר האט ער וועגען זיך נישט געוואלט דערציילען.

איבריגענס, האט ער זיך בעמיהט בכלל אויס מיידען אריינצולאזען זיך אין שמועסען. אויב ער האט זיך שוין יא אמאל מיט עמיצען צורעדט, איז עס געווען אויסשליסליך וועגען תורה, אדער חסידות. אין אט די דאזיגע הייליגע געביטען האט דער אומבעקאנטער יוד ארויסגעוויזען גאר שארפע בקיאות, און חריפ'ת און אויב מיר וועלען נאך צוגעבען אז ס'האט פון איהם אויך געשלאגען מיט פרומקייט, אפגעהיטענקייט און פערפאלקאמענהייט, וועט ווערען פערשטענדליך פאר וואס ארום דאזיגען יוד האבען באלד אנגעהויבען צו וועבען פערשידענע לעגענדעס. אומעטום אין אלע קרייזען האט מען געהאלטען אין איין רעדען וועגען געהיימניש-פולען זקן, וועלכער האט זיך בעוויזען אין שטאט. פרומע ווייבער האבען זיך שוין אפילו געגרייט דערלאנגען דעם „נסתר" קוויטלעך וועגען זייערע דאגות און צרות.

פון דער זעלבער צייט אן ווען דער מערקווירדיגער יוד האט זיך אנגעהויבען צו בעווייזען אין שטיבעל, — האבען גלייכצייטיג אנגעהויבען פערשוואונדען צו ווערען גארטלען, טלתים, תפילין, זשארובקעס, פון די לעמפ, חפצים און טייסטערס פון די קעשענעס און אפילו אויך פאלטענס פון די העננערס.

אין שטיבעל איז געווארען א רעש, מ'האט גענומען חושד זיין די ארימע בחורים, טעג-עסערס, וואנדערענדע אורחים, אדער סתם אומבעקאנטע מענשען. די גנבות האבען אבער נישט אויפגעהערט און דעם גנב איז אלץ נישט געלונגען צו כאפען.

ענדליך האבען זיך די בחורים, טעג-עסערס, אויף וועמען דער פערדאכט אין בעגיין די גנבות איז אמשטארקסטען געפאלען, ענערגיש גענומען צו פאקען דעם גנב. זיי האבען איינגעשטעלט א שטרענגע אבסערוואציע אויף יעדען טריט און שריט פון אלע יודען. וועלכע זענען גאר אריינגעקומען אין שטיבעל און שטעלט אייך פאר ווי גרויס עס איז געווען זייער איבערראשונג ווען זיי האבען אין א געוויסען מאמענט בעמערקט ווי דער דערמאנטער נסתר כאפט זיך הינטערווילעכטס צו צו די הענגערס בעמט אראפ א טייערען שאפען-פעלץ. טוט איהם אויפ'ן שפרינג אן און איידער מ'קוקט זיך אום איז ער שוין אויף יענער זייט טיר.

די בחורים האבען נישט געמאכט געוואלט, זיי זענען איהם אומבעמערקט נאכגעגאנגען און האבען פעסטגעשטעלט אז ער איז אריין צום קברות-שומר אין היזעל באלד איז ער צוריק ארויס געגאנגען, שוין אהן א פעלץ, פערשטייט זיך און איז ווייטער אוועק אין שטיבעל.

צוויי בחורים זענען איבערגעבליבען אויפ'ן ארט, דער דריטער איז גלייך אוועק אין שטיבעל, בעפוילען די איבעריגע בחורים, אז מ'זאל האלטען אויפ'ן אויג און געבעטען די גבאים, אז זיי זאלען מיט איהם מיטגיין.

אלע זענען אריין צום קברות-שומר אין הייזעל וואו דער נסתר האט זיך אויפגעהאלטען, זיי האבען אונטערזוכט זיין באגאזש און טאקע דארט געפונען א לאגער מיט טלתים, תפילין, פאלטענעס און אנדערע חפצים. זיי האבען דאס אלעס צוגענומען און אוועקגעטראגען אין שטיבעל.

דער גאנצער עולם האט געשטויבט פון פערוואונדערונג. אין שטיבעל האט אנגעהויבען צו קאכען. דער אלטער האט אפילו געפרובט אין טומעל צו מאכען פליטה. ס'איז איהם אבער נישט געלונגען.

באלד האט זיך אוועקגעזעצט א בית-דין בפדי צו פסקענען וואס מיט'ן חברה-מאן צו טון, ס'איז בעשלאסען געווארען איהם ארייגצוהאקען א משכנתה און אפצושערען די לאנגע באָרד מיט פיאות.

אויגענבליקליך איז דער פסק דין אויסגעפיהרט געווארען, און א מיאוסען מעמד איז דער חברה-מאן אפגעצויגען פון שטעטעל.

ארגוס.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע
קראנקהייטען און מענער-שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 11—2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעמשניצע-פרייזן

גוט מארגען!

די זעלבע יענטע...

נישט געזארגט, רבותי, קיין ארבייט וועט נישט פעהלען, און וועלכער יוד האט עס היינטיגע צייטען נישט קיין ארבייט? דאכט זיך, אז יעדער יוד איז ב"ה פערזארגט מיט ארבייט: זונטאג אין „זוויקאבזעק"" וועגען א רעקורס. מאנטאג — אין „אוזשאנד" וועגען ראטעס, דינסטאג — ביים קאמארניק. אפווינען א ליציטאציע. מיטוואך — אין מאגיסטראט וועגען „זאלעגלע" עניבים. דאנערשטאג — אויף א „בארארע" מיט די בעלי-חובות, פרייטאג — ביים סעקוועסטראטאר — וועגען א „זייענטשע" און שבת — איז דער „קאסע כארע" האנדלען וועגען פראצענטער.

און אפשר האט איהר געהאט וועניג בעשעפטיגונג, האט מען אייך געגעבען א פונק בייע „בעשעפטיגונג": איבערעגיסטרירען. איבערשרייבען פון דער „קאסע כאריך" אין דער „אובעזפיעטשאלנא ספאלעטשנא".

אי, וואס דער חילוק פון „קאסא כאריך" ביז „אובעזפיעטשאלנא ספאלעטשנא?" — קיין חילוק איז טאקע גארנישט, מ'האט פון דער „קאסא כאריך" געמאכט א קרענק און פון דער אובעזפיעטשאלנא" וועט מען האבען ס'קרחת. האבען וועט מען טאקע גארנישט — אבער ארבייט האט מען דאך!! איבערשרייבען, איבערמעלדען. שרייבען און מעקען, שטעהען אין „אגאנקעס", אויסטעה'נען זיך מיט די בעאמטע א. א. וו.

מיר וועלען טאקע האבען די זעלבע יענטע, אפילו מיט'ן אלטען געשלייער, אבער „בעשעפטיגונג" האבען מיר דאך!!..

אב—נעק

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 22-טען יאנואר 1934

7,00 צייט-סיגנאל, 7,05 גימנאסטיק, 7,20 גראמאפאן, ידיעות. 7,40 גראמאפאן, 7,55 הויז-ווירטשאפט, 11,40 פרעסע, ידיעות, 11,57 צייט-סיגנאל, 12,05 גראמאפאן, ידיעות, 12,33 גראמאפאן, ידיעות, 3,25 עקספארט, 3,40 קאמוניקאט 3,55 דזשאז-מוזיק, 4,00 לעקציע פראנצויזיש, 4,55 קאנצערט, 5,50 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז, 6,00 רעפעראט, 6,20 זעלנערישע אורדיציע, 6,45 מיליטערישער ארקעסטער, 7,05 פערשידענעס, 7,25 לידער-קאנצערט, 7,40 ספארט, ידיעות, 8,00 סימפ. קאנצערט, 9,00 רעפעראט, 9,15 קאנצערט, 10,00 טאנץ=מוזיק, 11,00 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 טאנץ-מוזיק.

* * *

פון אויסלאנד

5,30 רוים – קאנצערט, 6,30 ריגא — אפערע, 8,05 היילסבערג – אפערעטקע, 8,20 בודאפעשט – סימפ. קאנצערט, 9,00 מינכען – סימפאניע נום. 6 פון בעטהאווען, 9,15 דאווענטרי – סימפ. קאנצערט.

מעלדונג

א גרויסע הנחה פארשטעלונג פון „איוואר קרויגער" אין שטאטישען טעאטער

די קולטור-קאמיסיע ביי דער באראכאוו - ביבליאטעק, אל. קאשטשושקי 9 טעל. 50-191 ארגאניזירט פרייטאג ד. 26 ה. ח. אינאווענט א גרויסע הנחה פארשטעלונג פון דעם בעריהמטען טעאטער רעפארטואזש „איוואר קרויגער" אין שטאטישען טעאטער (סקאלא) בילעטען פון 35 גר. אן שוין צו בעקומען (סקאלא) בילעטען פון 35 גר. און שוין צו בעקומען

הנחה בילעטען אין „שטאטישען טעאטער" אויף אלע פארשטעלונגען.

הנחה-בילעטען אין די קיבאס צו זעהר ביליגע פרייזן.

בילעטען קאן מען בעקומען אין דער באראכאוו - ביבליאטעק אל. קאשטשושקי 9 טעלעפאן 50-191, טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 10 אוו.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
— א. נ. —
„ליבעס-זינד"
אין די הויפט-ראלען:
JAN GALLAND
און LINA NORO
II
ראמעא און יולטשא
אנהייב פון די סעאנסען 4 נאכמיטאג,
שבת און זונטאג 12 בייטאג.

ספארט-בעוועגונג

באקס-מעטש

י. ק. פ. — פ. ס. ס. (קאטאוויץ) 6:10

נעכטען איז אין פילהארמאניע-זאל פארגעקומען דער לאנג-ערווארטעטער באקס-מעטש צווישען י.ק.פ. און פ.ק.ס. דעם מעטש האט געוואונען י. ק. פ. אבער דער רעזולטאט איז נישט קיין אפשפיגלונג פון די כוחות, ווייל כמיעלעווסקי, וועלכער איז געווען פיל בעסער פון זיין געגנער האט פערלוירען 2 פונקטען צוליב דעם, וואס דער ריכטער האט איהם דיסקוואליפיצירט פאר א שלעכטען קלאפ, וועלכען ער האט געגעבען. די טעכנישע רעזולטאטען זענען געווען פאלגענדע:

פליגען-געוויכט פאוולאק (י. ק. פ.) האט רעמיזירט מיט גאנטקאווסקי (פ.ק.ס.), האהן-געוויכט — סטאדענקעוויטש (י. ק. פ.) האט בעזיגט סובטשינסקי'ן אויף פונקטען. וואזשניאקעוויטש (י. ק. פ.) האט מיט ק. א. בעזיגט מאטמינסקי'ן, באנאשאק האט בעזיגט מי. יטש'ן. מאבאראק האט פערשפילט ביי בורסקי'ן. כמיעלעווסקי האט פערשפילט ביי רושעצקי'ן דורך א דיסקוואליפיקאציע שטאהל II האט רעמיזירט מיט פויסטרארן. קרענץ האט געוואונען ביי ווראזשידלא.

רינג-קאמף-מעטש

רעפרעזענטאנץ אוניא-ס. ק. ס. — קרושענדער 7:13

געוויכט-הויבען

מכבי—שילא 1700 קילא: 1620 קילא

אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער לייכטאטלעטישען קרייז-פערבאנד

נעכטען איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער לייכטאטלעטישען קרייז-פערבאנד. ביים אנטייל פון 17 קלובען נאכ'ן אננעמען דעם בעריכט און אבסאלוטאריום איז אויסגעוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג, אין וועלכער ס'געהען אריין: פרעזעס: קאפ בארא, וויצע-פרעזעסען — שטארק און יעזערסקי. אין דער פערוואלטונג זענען צווישען אנדערע געוועהלט געווארען די יודישע פערטרעטער: זיידלער, פאסטרמאן און פויס.

ספארט-שפילען

די פערמעסטונגען וועגען בעכער פון טריומף און קארב-באל האבען דערוויל געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

פרויען: י. ק. פ. — זיערנאטשאנקע 0:19

מענער: ל. ק.ס. — אימקא 25:50

ו. ק. ס. — ה. ק. ס. 23:33

גליטש-פערמעסטונגען אין פאניאטאווסקי-פארק

לויט דער איניציאטיוו פון שטאטישען קאמיטעט פאר פיזישער ערציהונג זענען נעכטען אין פאניאטאווסקי-פארק פארגעקומען גליטש-פערמעסטונגען פאר קינדער, יוגענד און דערוואקסענע. די רעזולטאטען זענען געווען פאלגענדע: אין די פערמעסטונגען פאר קינדער ביז 14 יאהר האט די ערשטע ארט פערנומען שעהנהאלץ, פאר יוגענד נאך 14 יאהר — דאס ערשטע ארט קרישניאק, פאר דערוואקסענע דאס ערשטע ארט פראנצמאן, אין די פערמעסטונגען פאר פארלעך האבען דאס ערשטע ארט פערנומען דאס פאר בלאנקא און ריכטער.

די פרייזען האט אין נאמען פון רעגירונגס-קאמיסאר פערטיילט דער דירעקטאר פון דער שטאט-פערוואלטונג קאליגאווסקי.

האקעי

אלע האקעי-פערמעסטונגען, וועלכע זענען אויף נעכטען בעשטימט געווארען אין פוילען זענען צוליב דעם ווארימען וועטער אפגערופען געווארען.

פוסבאל

קראקאוויא-סטאדיאן (קרול. הוטא) 1:8

קראקאוויא איז ארויסגעטרעטען אין פוילען צוזאמענשטעל.

פרויסען — גערמאניא 3:4

אלגעמיינע פערזאמלונג פון פוילישען שווים-פערבאנד

אין קאטאוויץ איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון פוילישען שווים-פערבאנד, די פערטרעטער פון לאדז, לעמבערג און ווילנא זענען צו דער זיצונג נישט געקומען. אלס פרעזעס פון פוילישען שווים-פערבאנד איז געוועהלט געווארען מארשאלעק שווימאלסקי.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון קראקאווער קרייז-פוסבאל-פערבאנד

נעכטען איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון קראקאווער קרייז-פוסבאל-פערבאנד. ס'איז אנגענומען געווארען א בעשלוס אז די ליגע זאל אפגעשאפט ווערען. ס'איז אויסגעוועהלט געווארען דער ביז'איצטיגער פרעזעס גענעראל מאנד.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון שלעזישען שווים-פערבאנד

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון שלעזישען פוסבאל-פערבאנד איז אויסגעדריקט געווארען אונצופרי' דעם פוילישען פוסבאל-פערבאנד (פ.ז.פ.נ.). אלס פרעזעס איז געוועהלט געווארען דער פאליציי-קאמענדאנט זשולטאשעק.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פוסבאל-ליגע

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער פוילישער פוסבאל-ליגע, וואס איז פארגעקומען שבת, האט אפגעווארפען אלע פארשלאגען וועגען אפשאפען די ליגע. אין דער ליגע זענען פערבליבען 12 קלובען. די שפילען וועלען פארקומען אין איין גרופע. אלס פרעזעס איז געוועהלט געווארען פולק. זשאלאנדשאווסקי. ס'איז אויסגעארבייט געווארען דער קאלענדער פון די שפילען אין נייעם סעזאן.

פוילישע באקס-רעפרעזענטאנץ פאהרט קיין אמעריקא

נעכטען האט דער פוילישער באקס-פערבאנד אונטערגעשריבען אנ'אפמאך מיטן אמעריקאנער אמאטארישען באקס-פערבאנד וועגען דעם ארויספאהר פון דער פוילישער באקס-רעפרעזענטאנץ אויף א רייה מעטשען קיין אמעריקא. די פוילישע רעפרעזענטאנץ וועט ארויספאהרען קיין אמעריקא אין אנהויב פון חודש מאי.

„איך האלט יודיש פאר א וויכטיגען פאקטאר אויפצוהאלטען דאס יודישע פאלק"

האט געזאגט נחום סאקאלאוו אין יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווילנע

(ענדע פון דער 3-טער זייט)

טער", אין האט עפעס דערלייגט, בערנשטיין כאפט באלד ארויף א גרויסען פאליאנט און זאגט צו דעם יודען: „וואס האט איהר געזאגט!!" דער יוד האט זיך דערשראקען, אפשר האט ער זיך ארויסגעכאפט מיט עפעס — און ער וויל זיך שוין ארויסדרייען, אז ער האט גארנישט נישט געזאגט. בערנשטיין בעשטייט אבער: „ניין, איהר האט יא עפעס געזאגט". סוף כל סוף האט ער איהם צוגעזאגט נאכצוגעבען אין פרייז, אבי ער זאל איהם זאגען, וואס האט ער געזאגט. דעמאלט ערשט האט דער יוד א בערוהיגטער איהם געזאגט, אז ביי אונז אין זאקראטשים, צי אין לובלין זאגט מען אזוי און אזוי, אט אזוי האט בערנשטיין געזאמעלט פאלקלאר דירעקט פון פאלקסמויל.

אין דער קאלעקציע כתב-יד'ן פון בעריהמטע העבראישע שריפטשטעלער וואס געפינען זיך אין אינסטיטוט, האט איהם בעזונדערס פעראינטערעסירט די זאמלונג פון 150 בריף פון אברהם מאפו צו זיין ברודער מתתיהו. וואס מתתיהו'ס זוהן שאול מאפו אין פאריז האט אוועקגעשאנקען דעם מאנוסקריפטען-אפטיילונג פון ייוו"א.

בעטראכטענדיג די פריעכטיגע פאטאסטאטישע ייוו"א-אויסגאבע פון מענדעל לעפינס קהלת-איבערזעצונג, האט סאקאלאוו ארויסגעוויזען אויך זיין בעקאנטשאפט אין דער געשיכטע פון דער עלטערער יודישער ליטעראטור, בעמערקענדיג, אז די איבערזעצונג איז אין דעם בעסטען יודיש (פערשטעהט זיך — פאר יענער תקופה אין דער ענטוויקלונגס-געשיכטע פון דער יודישער ליטעראטור-שפראך).

אין דער טערמינאלאגישער קאמיסיע פון ייוו"א וואו עס זענען צונויפגעזאמעלט די יודישע פאלקס-נעמען פון א פיר הונדערט פאכען, — אנ'אומגעהייערער אוצר פאר דער יודישער שפראך וועלכער ווערט איצט טיילווייז בעארבייט פאר דער יודישער ענציקלאפעדיע, האט ער אויפמערקזאם געמאכט אויף דער

טערמינאלאגיע פון חזנות,

אויף די פערשידענע נעמען פון יודישע ניגונים, ווי א וואלעכל וכרומה, אויף דער יודישער קלעזמער-שפראך וואס שלום-עליכם נאך האט זי פעראייביגט אין זיין „סטעמפעניו".

אין דעם פרעסע-ארכיוו פון ייוו"א וואס ענטהאלט אפשר די רייכסטע זאמלונג יודישע צייטשריפטען אין פערשידענע שפראכען פון פערשידענע לענדער (איבער 7000 יאהרגענג), האט ער געהאט א געלעגענהייט צו זעהען

דעם ערשטען יאהרגאנג פון „הצפירה" (1862)

וואס אין א יאהר 22 ארום איז סאקאלאוו געווארען איהר רעדאקטאר און פערשאפט איהר די גרויסע פאפולאריטעט, ווי אויך עטליכע נומערען פון דער זעהר זעלטענער צייטונג „דער טעלעגראף", וואס סאקאלאוו האט געגרינדעט אויף יודיש (1905—6) נאכדעם ווי די „הצפירה" האט זיך פערמאכט (1910 איז זי ווידער בעטייש געווארען אבער סאקאלאוו האט שוין דאן געלעבט אין אויסלאנד און די צייטונג מעהר נישט רעדאקטירט).

ביים געזעגענען זיך מיט די טוער און מיטארבייטער פון ייוו"א האט סאקאלאוו דאנקענדיג פאר דער אנגענעהמער שעה, וואס ער האט פערבראכט אין אינסטיטוט צוגעזאגט צוצושיקען זיינע ווערק פארן ייוו"א און שוין שטייענדיג אויף דער שוועל דערציילט:

— מיט צעהנדליגער יאהרען צוריק איז אין ווארשע געווען א קרייז, צו וועלכען עס האבען געהעריט די גדולים פון דער יודישער ליטעראטור, ווי פרץ, דינעזאן, ספעקטאר און דארט פלעגט מען האלטען רעפעראטען. איך האב דארט געהאלטען

א רעפעראט אין יודיש וועגען פראנצויזישען שריפטשטעלער בורזשע.

מיינע רעפעראטען האלט איך אלעמאל מינדליך, לעזן זיי נישט פון געשריבענס. פון יענעם רעפעראט האב איך געמאכט א קאנספעקט, וועלכער איז ביי מיר אויפגעהיט, ער איז נאך קיינמאל נישט געדרוקט און איז כאראקטעריסטיש פאר יענער צייט. איך וועל איהם גערן צושיקען א מתנה דעם ייווא.

דער אריער-פאראגראף

ר. אייזראעל

15

שפאנענדער ראמאן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

— פריצי, האט העלען געזאגט מיט טרערען אין די אויגען, איך האב נאכגעקוקט די רשימה פון די געפאנגענע, וועלכע געפינען זיך דא אין לאגער, איך האב דארט געפינען היינריכס נאמען.

— איך האב נישט געדארפט ערשט נאכקוקען די רשימה, איך האב איהם דא געזעהן, איך ווייס וואו ער געפינט זיך.

— פריצי, האט איהר איהם ווירקליך געזעהן? וואס מאכט ער, האבען זיי איהם נישט געטון קיין עוולה? פיהלט ער זיך גוט? האט ער האפנונג בעפרייט צו ווערען?...

פריצי האט רחמנות בעקומען אויף העלען. ער האט איהר פשוט נישט געקענט קוקען אין די אויגען אריין. פריצי האט זיך געשעהמט פאר דעם אלעם וואס דא קומט פאר. וואס טוט זיך אפ אין זיין פאטערלאנד, ער איז געווען אנ'איבערצייגטער דעמאקראט, הגם ער איז נישט געווען אנגעשריבען אין קיין שום פארטיי, און דעריבער האט ער איצט געניסען פון דעם צוטרוי פון די נאצים.

— העלען, האט פריצי שטיל געזאגט, איהר דארפט זיך שטארקען, איהר דארפט זיך בערוהיגען, איהר דארפט קוקען דער ווירקליכקייט גלייך אין די אויגען אריין, איהר דארפט פערשטיין, אז דאס וואס קומט איצט פאר איז א ווילדער, בלוטיגער שדים-טאנץ, נישט נאר ביי אונז אין שטעטעל, נאר אין גאנץ דייטשלאנד און דער לאגער און דער בהייט הערשט איצט דער כאס, די צווישעטע מאסע וועלכע איז בלוטדורשטיג און איהר דארף מען צווארפען כסדר נייע קרבנות, כדי זי זאלען דערווייל נישט אויפמערקזאם ווערען אויף אנדערע רייערע בעדערפענישען. ס'ווערט איצט נישט העלפען קיין מוסר און קיין געגענשטעלען זיך. דער גולם געהט איצט וואהנזיניג מיט דער האק אין דער האנד און איהם וועט קיינער נישט אפשטעלען, ער האקט אויף רעכטס און לינקס און שוינט נאר דעם, וועלכער האט איהם צום לעבען גערופען.

— פריצי, האט זי דעם בעגייסטערטען יונגערמאן אנגעכאפט ביי דער האנד, דאס איז דאך שרעקליך, וואס וועט דערפון ווערען, וואוהין געהען מיר. און מיין פאטער...

— ס'האנדעלט זיך נישט וועגען אייער פאטער, אדער וועגען אנ'אנדער אייזעלנע פערזאן, ס'איז אנ'אלגעמיינע משוגעת, וועלכע מ'קען נישט איינצוימען דאס וואס די טוען, איז עפעס אזעלכעס, וועלכעס די געשיכטע קען נישט, מיר געהען צום אפגרונט, העלען, דאס וואס איך האב געזעהן איז עפעס אזעלכעס וועלכעס איך וועל אין מיין לעבען נישט פערגעסען, איך בין מעהר נישט קיין מענש, ווען איך האב זיך צו דעם צוגעקוקט און געקענט פערבייסען מיינע ליפען ביז בלוט, און גאר נישט רעאגירט דערויף.

— פריצי, לויט אייערע רייד הערקען איך, אז היינריך...

— יא, היינריך, יא, היינריך זאקס. העלען, איך וועל אייך אלץ דערציילען, איהר דארפט דאס וויסען, ווייל איך קען אייער בעציהונג צו היינריכן, ווייל איך קען זיין ווערט און אייער ווערט. ווייל איך גיב זיך אפ א חשבון פון דער הייסער ליבע וואס הערשט צווישען אייך.

— דערצעהלט מיר, פריצי, איך בעשווער אייך כ'וויל מיטליידען מיט איהם, איך וויל אז מיין גוף זאל געפייניגט ווערען פונקט ווי זיינער. איך וויל אז מיין נשמה זאל ארויסגעריסען ווערען צוזאמען מיט זיינער, איך וועל משוגע ווערען פון וועהטאג פאר זיינע ליידען.

— איך האלט פאר מיין חוב אייך דאס אלץ צו דערצעהלען אבער מיט דעם בעדינג אז איהר וועט זיך בערוהיגען ווי מעגליך דאס וועט נאר זיין. איך טו דאס דערפאר כדי אין אייך צו ערוועקען וואס מעהר דעם ווילען איהם צו ראטעווען, איהם צו בעפרייען פון די מערדערישע הענד, ווייל ער וועט דאס נישט איבערהאלטען, און פארוואס, העלען פארוואס? זיי אלע זענען דאך נישט ווערט, אז זיי זאלען שטעהען נעבען איהם.

— יא, פריצי, פארוואס? פארוואס קומט איהם דאס?

גרויסע טרערען האבען זיך אנגעהויבען צו גיסען איבער העלענס שעהנעם פנימל.

— איהר ווייסט, העלען, נישט דא, מ'קען אונז נאך בעמערקען. דא שווימעלט מיט שפיאנען, דא הארכט מען אונטער יעדעס ווארט.

פריצי האט פעסט געדריקט העלענס האנד און האט זי מיטגעשלעפט מיט זיך טיף אין הויף אריין אין א ווינקעל, וואו מ'האט זיי ווייניג געקענט בעמערקען, ס'איז שוין געווען פארנאכטליך, די זון האט זיך אלץ טיפער אראפגעלאזען הינטער'ן שטעטעל, אזוי ווי זי וואלט נישט געוואלט לייכטען מעהר פאר אויסוואורפען און מערדער. א שווערער אומעט האט ארומגענומען העלען. אנ'אומעט געמישט מיט א געפיהל פון עקעל און פעראכטונג. זי האט אנגעהויבען צו בעטען פריצין אז ער זאל דערצעהלען אלץ וואס ער וויסט וועגען היינריכן.

פריצי האט פערדרייכערט א פאפיראס, טיף אריינגעצויגען אין זיך דעם רויך און דאן געזאגט:

— איך האב נישט געקענט מיט איהם רעדען, הגם איך האב אנ'איינדרוק, אז ער האט מיך דערזעהן אין דער געזעלשאפט פון די מערדער. וואס האט ער געטראכט וועגען מיר, דאס ווייס איך נישט אפשר, אז איך האב זיך איינגעקויפט אין זייער חברה און אפשר האט ער פערשטאנען, אז איך געפין זיך דא צוליב איהם, כדי איהם צו ראטעווען.

— פריצי, וואס האבען זיי מיט איהם געטון?

— ווען איך בין אריין אין דעם אינקוויזיציאנס צימער, וועלכען זיי האבען זיך איינגעארדענט, האב איך איהם שוין געטראפען א צוקאטעוועטע און צושלאגענעם. ער איז געווען איבערגאנצען באקעט, די אויסוואורפען האבען מיר מיט א ציניזם און פרעכען געלעכטער דערצעהלט אז ער האט געמוזט אליין זיך אויסטון, דאן האבען זיי אנגעהויבען אפצולאכען פון זיינע יודישע סמנים. אויף דעם איז האבען זיי, ווי זיי האבען געזאגט, נאכאמאל איהם מל געווען, דאס איז נאך פאר די נישט גענוג געווען. מיט דעם שפירט, וועלכען זיי האבען געזויפט האבען זיי איהם בעגאסען די וואונדען. דאס, האבען זיי געזאגט, איז אזא מין דעזינפעקציע, דער אומגליקליכער האט אזש געשפרונגען פאר ווייטאג...

— גענוג, פריצי, גענוג, האט העלען זיך פערשטעלט די אויערען. איך ווער טאקע משוגע, איך לויף אהין און וועל מאכען סקאנדאלען, איך וועל אויפרודערען די גאנצע שטאט.

— העלען, וואס טוט זיך מיט אייך? רוהיג בלייבט, אויב נישט וועט איהר נאך ערגער מאכען.

— איך וועל נישט ווארטען. זיי וועלען איהם צוקאטעווען אויף טויט. היינריך, מיין ליבער אייציגער היינריך...

העלען האט זיך מאכטלאז אראפגעלאזען אויף פריצים האנד.

(פארטזעצונג קומט).

געשמד'טער יוד פון דייטשלאַנד קומט קיין אמעריקע און מאַכט זיינע צוויי יונגע קינדער פאַר יודען

דאָס איז אַ פאַל, וואָס דאַרף פאַרצייכענט ווערען און פאַרדינט אַ פּלאַץ אין דער געשיכטע פון די פּערסיקוציעס (?) דייטשע יודען אין גלות־לענדער.

און אָט איז די געשיכטע:

אָנהויב חודש נאָוועמבער, איז אין ביוראָ פון אַ שטאָטישער שול אין ראָטשעסטער (אַמעריקאַ) געקומען אַ מוטער מיט צוויי קינדער, צוויי יונגעלעך, זיי צו פאַרשרייבען פאַר שילער אין דער שול. די מוטער, אַ פרוי פון אַ יאָהר דרייסיג, אַ וועלטליכע דאַמע און אַ געבילדעטע, האָט גערעדט ענגליש, אָבער מיט אַ שווערען דייטשען אַקצענט. איהרע צוויי יונגעלעך, איינס זיינטהאַלבען יאָהר אַלט און דאָס צווייטע — קנאַפּע זיבען יאָהר, האָבען נישט פאַרשטאַנען קיין וואָרט ענגליש און גערעדט נאָר דייטש. נאָכדעם ווי די מאַמע האָט שוין פאַרשריבען איהרע צוויי קינדער, האָט זי געבעטען מען זאָל זי בעקענען מיטן שול־פּרינציפּאַל — זי וויל האָבען אַ שמועס מיט איהם. מען האָט די דאַמע אַריינגעפיהרט צו דעם פּרינציפּאַל און זיי האָבען געהאַט צווישען זיך אַ לאַנגען שמועס.

ס'איז ערשט עטליכע טעג זינט זי מיט איהר פאַמיליע, איהר מאַן און די צוויי קינדער, זענען אַריבערגעקומען פון דייטשלאַנד. זיי קומען דירעקט פון בערלין, וואו איהר מאַן, אַן אינושינער־כעמיקער, איז ביז מיט אַ פּאָר חדשים צוריק געווען אַ לעהרער פון כעמיע אין אַ דאָרטיגען פּאָליטעכניקום. אין חודש אויגוסט איז ער אָפּגעזאָגט געוואָרען פון זיין שטעל, ווייל ער איז אַ יוד, כאָטש ער האָט געהאַט זיך געשמד'ט נאָך מיט יאָהרען פריהער, ווען ער איז געווען אַ סטודענט אין בערלינער אוניווערזיטעט. זי, די דאַמע אַליין, איז די טאָכטער פון אַ געשמד'טען יודען און איז געבוירען געוואָרען נאָכדעם ווי איהר פאָטער מיט זיין גאַנצער פאַמיליע האָבען שוין געהאַט לאַנג זיך געטויפט. איהרע 2 קינדער, די 2 יונגלעך, וואָס זי האָט איצטער פאַרשריבען אין דער שול, האָבען, נאַטירליך, זיך שוין געהאַלטען פאַר עכטע קריסטליכע קינדער, און אַזוי זענען זיי אויך בעטראַכט געווען פון אַלעמען אין בערלין — ביז'ן אויפקום פון די נאַציס...

איצט — האָט די דאַמע פאַרענדיגט — איז עס איהר וואונש און אויך דער וואונש פון איהר מאַן, אַז אין דער אַמעריקאַנער שול זאָל מען מיט זייערע קינדער נישט לערנען קיין קריסטליך־רעליגיעזע ענינים. דער פּרינציפּאַל האָט, פאַרשטעהט זיך, איהר דערקלערט, אַז זי האָט נישט וואָס זיך צו בעאונרוהיגען וועגען לערנען קריסטליך־רעליגיעזע לימודים מיט איהרע קינדער, ווייל אין אַמעריקאַנער שולען ווערען בכלל קיין רעליגיעזע לימודים נישט געלערנט מיט די קינדער.

דערמיט האָט זיך דער שמועס צווישען דעם פּרינציפּאַל און יענער דאַמע געענדיגט. אָבער דאָס איז בלויז דער ערשטער טייל פון דער געשיכטע. דער צווייטער און וויכטיגסטער טייל איז געקומען מיט עטליכע וואָכען שפּעטער.

אין איין שעהנעם טאָג אַרום סוף חודש נאָוועמבער בעקומט יענע שול אַ בריוועלע פון דער דאָזיגער דאַמע, וואָס לאָזט וויסען, אַז די צוויי קינדער, יאָהאַן און עמיל — דאָס זענען די ערשטע נעמען פון דער דאַמע'ס צוויי יונגעלעך — וועלען מוזען אויסבלייבען פון שול, מעגליך אויף אַ חודש צייט. די סיבה פאַר זייער אויסבלייבען, ווי עס איז אין בריוועלע געווען אָנגעגעבען, איז — וואָס די קינדער דאַרפען ביידע דורכמאַכען אַן־אָפּעראַציע; מען דאַרף ביי זיי אויסשניידען די מאַנדלען פונ'ם האַלז. ווען דער פּרינציפּאַל האָט זיך דערוואוסט וועגען אָט דעם בריוועל, האָט די גאַנצע געשיכטע איהם אויסגעזעהן זעהר פאַרדעכטיג. ער האָט נישט געגלויבט, אַז די קינדער האָבען געדאַרפט אָפּערירט ווערען אויף די מאַנדלען.

איז דער פּרינציפּאַל אַליין געגאַנגען צו די קינדער אַהיים, זיך דורכצורעדען מיט די עלטערען און אויסגעפינען דעם אמת. ווען ער איז געקומען אַהין, האָט ער די פרוי און די צוויי קינדער נישט געטראָפען אין דער היים. דאָרט איז געווען בלויז דער פאָטער. האָט דער פּרינציפּאַל זיך צושמועסט מיטן פאָטער און איהם אָפען אַרויסגעזאָגט זיין פאַרדאַכט. דער פאָטער, אַ יונגערמאַן פון אַ יאָהר דריי־פיר און דרייסיג, וואָס האָט אויסגעזעהן מיט צעהן יאָהר עלטער, האָט געלאָזען אויסגעהערט די רייד פון פּרינציפּאַל.

די צוויי האָבען אָפענהערציג זיך צערעדט צווישען זיך, און דער פאָטער פון די קינדער האָט דערציילט דעם שול־פּרינציפּאַל דעם גאַנצען אמת. ער האָט אָנגעהויבען מיט זיך אַליין, דערצעהלט אין קורצען זיין אייגענע לעבענס־געשיכטע: איצט, נאָך די שוידערליכע געשעהענישען אין היינטיגען דייטשלאַנד, האָט ער איינגעזעהן, אַז ער האָט מיט זיין שמד'ן זיך, בעגאַנגען אַ גרויסע נאַרישקייט.

ער פיהלט אויך, האָט ער געזאָגט, אַז ער האָט קיין רעכט נישט אַרויפצוצווינגען זיין שמד אויף זיינע קינדער, וואָס זענען, אין אמת'ן, זוהן פון יודען און אייניקלעך פון יודען. האָט ער דעריבער בעשלאָסען צו „יודישען“ זיינע קינדער, זיי מל־זיין און דערמיט זיי צוריקברענגען צו זייער פאָלק און צו זייער פאָלקס אמונה. די קינדער און זייער מוטער זענען איצט — האָט דער כעמיקער פאַרענדיגט — אין אַ פּריוואַטען קליניק פון אַ בעקאַנטען דייטש־יודישען כירורג אין ניו־יאָרק. דער כירורג האָט אַליין דורכגעפיהרט די „יודישונג“ אָפּעראַציע אויף די צוויי קינדער. די „אָפּעראַציע“ איז נישט קיין שווערע און איז אַרויסגעקומען גאַנץ געלונגען.

ב. ל—ר.

דער פרעהליכסטער געגענט איז פאַריז איז געוואָרען אַ שטילער קבר

פּאַריז. מאָנטמאַרטער, וואָס איז אין פּאַריז געווען בעריהמט פאַר'ן פרעהליכסטען, אינטערעסאַנטסטען ווינקעל און פלעגט ציהען ווי אַ מאַגנעט די אויסלענדישע טוריסטען, האָט אָנגעוואוירען דעם חן און איז איצט געוואָרען אַזוי שטיל ווי אויף אַ בית־עולם.

מאָנטמאַרטער פלעגט זיין דער גן־עדן ביי יענע, וואָס האָבען געזוכט צו פאַרברענגען אַ שטורמישען אָוונד און אַ פרעהליכע נאַכט. טוריסטען פון אַלע עקען וועלט פלעגען דאָרטען איבערלינגען. פון דעם האָבען געמאַכט אַ לעבען די רעסטאָראַנען, זינגערס, שפּילער, שענקערס, טענצער, מוזיקאַנטען, בלומען־הענדלער, קעלנער און אַהן אַ שיעור אַנדערע.

אָבער די געלד־גייציגע בעלעבאַטים פון די רעסטאָראַנען און די קעלנערס, וואָס פלעגען בעגנב'ענען די קונים, צוזאַמען מיט די גאַסען־פרויען, קעשענע־גנבים און אַנדערע פאַרברעכער, וואָס האָבען זיך געמישט מיט די געסט, האָבען ענדליך אַ תל־געמאַכט פון דעם „גן־עדן“.

די טוריסטען פון דער פרעמד האָבען מורא צו ווייזען זיך אין יענעם „גן־עדן“, ווייל מען האָט זיי שוין דאָרטען נישט איינמאָל „בעאַרבייט“, צוגענב'עט ביי זיי דעם לעצטען דאָלאַר, אָדער פאַרנאַרט געוואָרען פון אַ גאַסענמיידעל.

דער רעזולטאַט איז געווען, אז אין איין וואָך האָבען זיך פאַרמאַכט עטליכע גרויסע קאַבאַרעטען, און איצט זענען פאַרמאַכט געוואָרען אַכט אַנדערע. עס זענען נאָך געבליבען עטליכע אָפען, אָבער זיי פוסטעווען. דער אויסלענדישער גאַסט מיידעט זיי אויס. אַנדערע ווערען איצט אויסגעהאַלטען בלויז פון די פּאַריזער, וואָס לעבען אַרום יענעם געגענט און וואָס דאָרטען זענען זיי דערצויגען געוואָרען און אויפגעוואַקסען. צווישען זיי זענען דאָס רוב דאָס אָפּפאַל פון דער טומלדיגער שטאָט.

און נאָך איצט בעריסט מען דעם קונה, וואָס פאַרבלאָנדזשעט אַהין. פאַר אַ פלאַש שאַמפּאַניער, וואָס מען קען קריגען אויף אַן־אַנדער גאַס פאַר פערציג פראַנק, מוז מען דאָ בעצאָהלען פון דריי ביז פיר הונדערט פראַנק. און אויב דער קונה איז אַ נייער אַ יאָלדעוואָטער, וואָס האָט אפשר אין זיין לעבען נישט פאַרזוכט קיין שאַמפּאַניער, מעג ער זיכער זיין, אַז ער וועט אויך איצט נישט פאַרזוכען, כאָטש ער האָט בעצאָהלט דריי און פיר הונדערט פראַנק. דער קונה קוקט טאַקע אויפ'ן צעטעל, וואָס איז אָנגעקלעפּט אויף דער פלאַש, אָבער דאָס צעטעל איז אַ נאָפעלשט.

ערשט נישט לאַנג צוריק איז דער אייגענטימער פון דעם „בורג“־האָטעל און פון פיר אַנדערע האָטעלען און רעסטאָראַנען בעשטראָפט געוואָרען מיט פינף טויזענד פראַנק פאַר אָנקלעפּען פאַלשע צעטלעך אויף פלעשער בלעזלדיגען וואַסער און אָפּנאַרען די קונים, אַז דאָס איז שאַמפּאַניער־וויין.

דער גאַנצער וויין און בראַנפען אין זיינע סקלאַדען זענען קאָנפיסקירט געוואָרען און ער האָט די וויין־קאָמפּאַניסט נאָך געמוזט בעצאָהלען דרייצעהן טויזענד פראַנק פאַר שעדיגען זייער נאָמען.

אויב אַזאַ רייכער האָטעל־אייגענטימער קאָן אָפּנאַרען די קונים, קאָן מען שוין פון דעם פאַרשטעהן, ווי מען בלאָפט די געסט אין די אָרימע האָטעלען און רעסטאָראַנען.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאָג פון 9—1 בייטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. med.
Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען
פּיעטריקאַווער 67, טעל. 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אָן אין לאָטשניצע זגערזשער 17
פון 11-1 און פון 2-3 נאָכמ.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל־גאַס 4, טעל. 216-90
נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע
אויפנעהמס־שעה'ן פון 8–1 מיטאָג און 5–9 אָוונט.

זאָל־עז זיך גלויבען?

(פון פראַנצויזישען) ערצעהלונג פון ב. פערלמאַן

דער טעלעפאָן אויפ'ן טיש האָט זיך צעקלונגען. לעאָן האָט דערהערט די שטימע וואָס האָט גערעדט צו איהם, און איז געוואָרען בלאַס. ער האָט קוים געקאָנט אַרויסרעדען מיט אַ געפּרעסטער הייזעריגלעכער שטימע:

— יאָ, איך אַליין רעד עס... ווי איהר ווילט, זיבאַ... גוט. איך וועל זיין אַליין אין הויז... איך וועל אַליין עפענען פאַר אייך די טיר...

אַ האַלבע שעה, וואָס האָט זיך געצויגען זעהר לאַנג און זעהר אָנגעשפּאַנט, איז פאַרביי, לעאָן האָט דערהערט דאָס קלינגען פון טיר־גלעקעל און האָט זיך געאיילט צו עפענען אַ צאַפּעל. ער האָט זיך האַרט געהאַלטען און איז געגאַנגען עפענען. זיבאַ לאַרבער, די פרוי פון לעאָנס בעסטען פריינד, אַלבערט, האָט זיך בעוויזען אין צימער, זי איז געווען שעהן און יונג.

— ענטשולדיגט, וואָס איך האָב אייך געשטערט, — האָט דאָס יונגע ווייבעל אַרויסגעזאָגט אַביסעל פאַרלאָרען, — עס טוט מיר לייד.

לעאָן האָט איהר געהאָלפען אויסטאָן דעם מאַנטעל,

— זעצט זיך, זיבאַ — האָט ער אַרויסגעזאָגט. ער האָט זיך אָנגעטאָן אַ כח צו פאַרבלייבען רוהיג און נישט צו טרעפען זיך מיט איהרע אויגען.

— עס איז דאָס געווען אַ צופאַל, וואָס מיר האָבען געטראָפען אויספאַרבראַכט זיך בעגעגענט? — האָט זיבאַ גלייך אויפ'ן אָרט איהם געפרעגט די פראַגע.

לעאָן האָט נישט געענטפערט, זיבאַ האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט.

— איך פאַרשטעה — האָט זי באַלד געגעבען זיך צו פאַרשטעהן. — איהר ווילט מיר נישט זאָגען קיין ליגען... און ווידער וואָלט איך דאָך אייך טייער ווי סיי נישט געגלויבט, איך ווייס גאַנץ גוט, אַז איהר האָט מיך צוויי יאָהר נאָכאַנאַנד פאַרפאָלגט. די ערשטע צייט האָב איך געמיינט, אַז דאָס האָט אייך מיין מאַן מיר געהייסען נאָכשפּיאָנירען... אָבער אַלבערט איז צופיל פאַרנומען, אַז ער זאָל נאָר האָבען צייט פאַר מיר... ער איז אויך צופיל איינגערעדט ביי זיך. אַז עס זאָל איהם גאָר אַמאָל קומען אויפ'ן געדאַנק אַז איך... יאָ, איך ווייס שוין פון לאַנג, אַז איהר האַלט אַן־אויג אויף מיר. איך בין אָבער איצט אויך איבערצייגט אַז איהר טוט עס מיט אייער אייגענעם ווילען, טאַקע פאַר זיך אַליין... ווען איך האָב אייך געזעהן דערזעהען, האָב איך אַלץ פאַרשטאַנען. עס האָט נישט געקאָנט זיין קיין צופאַל, אַז איהר זאָלט מיך בעגעגענען אַרום זיבען אַ זייגער אין אָוונט, פונקט ביים הויז וואו עס וואוינט מאָריס מאַלווין, דאָך ווייל איך העריען פון אייך... זאָגט מיר, לעאָן, איז עס געווען אַ צופאַל, וואָס איך האָב אייך געכאַפּט געטראָפען, אָדער איהר האָט אומיסטענע זיך בעוויזען פאַר מיר כדי מיך צו וואָרענען?...

— עס איז געווען איינגעזעצט אַ צופאַל, זיבאַ, — האָט לעאָן שנעל אַרויסגעזאָגט.

— און וואָס ווילט איצט זיין? — האָט זי גיך פרעגט, נישט העריענדיג גאָר וואָס ער האָט געזאָגט — וואָס וועט איהר איצט טון, איצט, ווען איהר ווייסט, אַז באָריס מאַלווין איז מיין געליבטער?

זי האָט אַ בליק געטאָן אויף איהם מיט די אויגען. לעאָן האָט אָבער געשוויגען און זי האָט גענומען ווייטער רעדען מיט הייזעריגער שטימע:

— וואָס מוטט ווייטער זיין?... איך האָב חתונה געהאַט מיט אַ מאַן, וואָס איך האָב נישט ליב געהאַט, איך האָב איהם גענומען נאָר דערפאַר ווייל ער איז געווען רייך און איך אָרים... דאָס אַלץ ווייסט איהר...: איהר ווייסט אָבער נישט, אַז איך וואָלט פונדעסטוועגען איהם געקאָנט ליבהאָבען, אַז איך וואָלט איהם פאַרבליבען געטריי, ווען ער וואָלט נאָר געווען אַן־אַנדערער מענש. ער איז אָפּשעהר אַן־אויסגעצייכענטער פריינד; איהר קאָנט זיך אָבער גאָרנישט פאָרשטעלען ווי עגאָאיסטיש און ווי ענגהאַרציג ער איז אַלס מאַן. איהר קאָנט זיך גאָר נישט פאָרשטעלען ווי פוסט און טרויעריג עס איז מיין לעבען מיט אָט דעם זעלבסט־צופרידענעם, עגאָאיסטישען מענשען, וואָס קיין זאַך אין דער וועלט געהט איהם נישט אָן, אַ חוץ זיין געלט, זיין עסען און זיין קאָרטען־שפּיל מיט פריינד אין קלוב. יאָ, אַזוי איז ער, אייער פריינד אַלבערט!! איך בין געווען יונג, איינזאַם, פאַרלאָזען... איך האָב עס פּשוט נישט געקאָנט מעהר איבערטראָגען, באָריס מאַלווין האָט זיך בעקענט מיט מיר, איך בין איהם געפעלען געוואָרען, און ס'האָט פּאַסירט... נו, וואָס וועט איהר איצט טון?

— האָט זי צוגעגעבען שטיל — וועט איהר אַלץ דערצעהלען מיין מאַן?

— קאָנט איהר טאַקע אַזוינס גלויבען אויף מיר?

— יאָ, — איך קאָן עס גלויבען!! — האָט זי רוהיג געענטפערט — איהר האָט מיך פיינט און איהר ווילט מיך אומגליקליך מאַכען.

— איך קאָן אייך, זיבאַ, נאָר זאָגען: איך האָב אייך נישט פיינט!!

— אויב אַזוי... אויב אַזוי האָט איהר מיך ליב!! — האָט זיבאַ אַרויסגעזאָגט מיט אַ ציטער אין דער שטימע.

— יאָ, — איך האָב אייך ליב, — האָט לעאָן שטיל צוגעגעבען — איהר האָט דאָס שוין פון לאַנג געדאַרפט וויסען.

ער האָט געהערט שטיל, פאַרלאָרען, מיט אַ געבראָכענעם געמיט, זיבאַ איז געוואָרען שטאַרק גערירט פון זיינע רייד, וואָס האָבען געקלונגען אַזוי אויפריכטיג.

— איהר ווייסט גאָרנישט, ווי איך האָב אייך ליב. זיבאַ!! — האָט ער ווידער אַרויסגעשטאַמעלט.

— אָבער, לעאָן, פאַרוואָס האָט איהר עס מיר פריהער קיינמאָל נישט געזאָגט? — האָט זי גענומען רעדען מיט אַ ווייכערען טאָן, — איך גלויב אַז איך וואָלט אייך אויך ליב געהאַט...

— רעדט נישט אַזוי, זיבאַ!! עס איז שוין צו־שפּעט!! איהר קאָנט אָבער פאַרבלייבען רוהיג... איך גיב אייך מיין ערענוואָרט, אַז אייער מאַן וועט גאָרנישט וויסען... איך וועל שווייגען...

זיבאַ האָט איהם שאַרף אָנגעקוקט דערנאָך האָט זי גענומען רעדען, און איהר טאָן איז ווידער געוואָרען אַ בייזער, אַן־אויפגערעגטער:

— איהר מיינט, הייסט עס, אַז איך האָב אייך דאָס אַלץ געזאָגט, כדי צו ווערען זיכער, אַז איהר וועט נישט דערצעהלען מיין מאַן? קאָנט איהר טאַקי אַזוינס גלויבען אויף מיר? פאַרוואָס ענטפערט איהר מיר נישט אויף מיין פראַגע?...

זי איז אויפגעשפּרונגען פון אָרט, האָט אַ כאַפּ געטאָן איהר מאַנטעל און געוואָלט אַרויסלויפען פון צימער, לעאָן האָט זי פאַרהאַלטען.

זיבאַ האָט זיך פאַרוויטעלט. זיי זענען איצט ביידע געשטאַנען איינס אַנטקעגען צווייטען און האָבען נישט געוואוסט צי זאָלען זיי זיך גלויבען, אָדער נישט. באַלד האָט אָבער זיבאַ אַ שאַקעל געטאָן מיט'ן קאָפּ, האָט אַ שמייכעל געטאָן און דערלאַנגט צו לעאָן די האַנט.

— ניין, ביין, געגוג צווייפלען — האָט זי אַרויסגעזאָגט — ווען מען האָט ליב אַ פרוי, דאַרף מען איהר גלויבען און האָבען צוטרוי, שפּאַר זיך מיט מיר נישט, לעאָן, לאָמיר ענדליך, פאַרזוכען אַ קליין ביסעל גליק צוזאַמען. מיר האָבען שוין אַזוי פיל צייט פאַרלוירען...

לעאָן האָט זיך נישט געשפּאַרט און אַרונטערגענומען צוריק איהר מאַנטעל פון איהר אַקסעל.

נייע געזעצע

נאוועלע צו דער אויספיר-פארארדנונג פאר סטעמפעל-שטייער-געזעץ

דער ארטיקעל 190 פון דער אויספיר-פארארדנונג צום געזעץ וועגן סטעמפעל אפצאל ווערט דורך דער נאוועלע פון 9 דעצעמבער 1933 אזוי מאדיפיצירט, אז די פינאנץ קאמערן וועלן מעגן אפלייגן די פליכט צו בעצאלן סטעמפעל-אפצאל חוב אדער א סטעמפעל שטראף-כפל חוב אויף א טערמין ביז 2 יאהר, רעכנענדיג פון דער דאטע ווען די דאזיגע אפצאלונגען האבן בעדארפט אריינגעטראגן ווערן.

די פינאנץ קאמערן ווערען אויך גלייכצייטיג בעפולמעכטיגט נאכ'ן אפלויף פון אפגעלייגטען טערמין אויפסניי צו פערלענגערן דעם צאהלונגס-טערמין פון די דערמאנטע התחייבות'ן לענגסטענס אויף א יאהר פון טאג ווען די דעציזיע וועגן אפלעגן דאס צאהלען איז ארויסגעגעבען געווארן.

די לעצטע הנחה קען אנגעווענדעט ווערען נאר לגבי די פאלען, ווען אנ'איינמאליגער סטעמפעל-אפצאל בעטרעפט נישט מעהר ווי 2 טויזענד זלאטעס און א כפל-שטראף ביז 5 טויזענד זלאטעס.

די פינאנץ-קאמערן זענען דעסגלייכען אויך בערעכטיגט צו פערקלענערן אדער אין גאנצען צו אנולירען די צינזען פאר פערלענגערן.

גלייכצייטיג ווערט אויך אין דער פעראפענט-ליכטער נאוועלע מיטגעטיילט, אז די סטעמפעל-מארקען צו 3 זלאטעס און צו 1 זל. 50 גר. לויטן מוסטער פון 10 אקטאבער 1932 וועלען מעגען בע-נוצט ווערען בלויז ביזן 15 מאי 1934. ווער ס'האט עלזא אין בעזיץ אזעלכע מארקען, וועט זיי קאנען אויסטוישען פון 1 מאי ביזן סוף חודש.

סצאלאנירטער אינדוסטריע-שטייער פון זאפאלקעס

לויט א פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטער ווערט איינגעפיהרט פון 1 יאנואר 1934 א סצא-לאנירטער אומזאץ-שטייער פון האנדעל מיט זא-פאלקעס. בעצאהלען דעם שטייער וועט די פאב-ריקאציע אזוי, אז די אונטערנעהמונגען, וועלכע האנדלען מיט זאפאלקעס, וועלען בעפרייט ווערען פון דער פליכט צו בעצאהלען שטייער פון אומזאץ מיט זאפאלקעס.

וואס שייך די געמאכטע אומזאצען פאר'ן 1 יאנואר 1934 און די אומזאצען מיט די פארבליבענע זאפאסען זאפאלקעס אין 1 יאנואר, פון פאר זיי בעצאהלט ווערען אומזאץ-שטייער לויט די אלגע-מיינע כללים.

וועגען אינוואלידען-רענטע

די בעשטימונג אין דער פעראָרדנונג פון 28 אקטאבער 1933 וועגען פערקלענערן פון 31 מערץ 1934 מיט 10 פראצענט די רענטע פון די מלחמה-אינוואלידען איז נישט חל אויף די יעניגע אינוואלידען, וועמענס פערדינסט-פעהיגקייט איז געפאלען מינדעסטענס אויף 85 פראצענט.

וואס פארע אפצאהלונגען נעהמען די אובעזפיעטשאלניעס פאר הייל-הילף?

לויט דער פעראָרדנונג פון 28. דעצעמבער 1933 ווערען איינגעשטעלט פאלגענדע אפצאהלונגען פאר הייל-הילף: פאר א דאקטאר-וויזיט – 20 גראשען, פאר א זאשטשיק אדער עהנליכע הילף-שריט–10 גר., פאר א מעדיצין, הייל-מיטעל–10 גר. פאר א ספעציעל הייל-מיטעל – 30 גר., אויב דער הייל-שריט ווערט געמאכט צוזאמען מיט דער וויזיט – 20 גר., אין פאל, ווען דער דאקטאר פער-שרייבט איינינע מיטלען, ווערט פאר יעדען גענומען צו 10 גר.

פאר אפעראציעס, דורכלייכטונגען, בעלייכ-טונגען מיט קווארץ-לאמפען קינדער ביז 3 יאהר קעגען אויסקרומונג און שווינדזוכט, פאקען-שטעלען און אנדערע שוץ-אימפונג ווערט נישט גענומען קיין אפצאהל, דעסגלייכען ווערט אויך נישט גע-נומען קיין אפצאהל פאר מעדיצינען און באנדא-זשען, וועלכע דער דאקטאר אדער זיינע געהילפען ווענדען אליין אן, אדער אין די פאלען, ווען פאר די וויזיטען ווערט נישט גענומען קיין אפצאהל. ס'ווערט אויך נישט גענומען קיין אפצאהל פאר וויזיטען אין אנשטעקענדע און שארפע קראנקהייטען און אין אומגליקס-פאלען.

פערזיכערטע, וועלכע זענען קראנק און ארבייטס-אומפעהיג אהן הפסקה לענגער ווי 4 וואכען ווערען בעפרייט פון אלע אפצאהלונגען, אנהייבענדיג פון דער 5-טער וואך.

יודען געדענקט!

היטלערישע באנדעס פייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד

אייער געוועהר געגען זיי איז באיקאט אויף סחורות פון דייטשלאנד!

קראנג-קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

היינט פרעזענטירען מיר! דאס מעכטיגע פילם-מייסטערווערק, רעזשי ס. נאלדין, לויט דער ערצעהלונג פון שלום אש א. ג.

עפאפיי פון פרייד און טרויער פון יודן אויף דער ברייטער וועלט. אין די הויפטראלן:

אנקעל מאזעס

מאריס שווארץ

רוביז גאלדבערג, יהודית אבארבאנעל

אויסערן פראגראם: רעוועלאציאנס - קלאנג - צונאבע P.A.T. א. ג. מיט „POLONJA" נאך פאלעסטינע"

בקרוב ערשיינט דאס בוך

„ערב מארגען"

פון דיכטער

אברהם הערש פלאקסער

Dr.

Wajnberg

ספעצ. פון לונגען, הארץ און סקלעראזי-קראנקהייטען

וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטער האנד - זאקען-מאכער. בזשעזשינער 17, פעלדען. 235

ס'ווערט געברויכט אנ'ערשטקלאסיגע טיול-גארדינען-ארבייטערין. צו ער-פאהרען אין אדמיניסטראציע. 236

ס'ווערט געברויכט א טיכטיגע פער-קויפערין אין קאלאניאל-דעליקאטעסען-געשעפט ביי גאטליב, 11. ליסטאפאד 18. ס'קען אויך זיין פון פראווינץ. 238

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטער טאמבורירער-ארבייטער. 11. ליסטאפאדא 54, וואוינונג 32. 237

א פאבריקס-לאקאל ווערט געזוכט

אין דער געגענד פון נאוואמיעסקא ביז נארוטאוויטשא. דערוויסען זיך אין בוכ-האנדלונג פ ר א נ ק, 11. ליסטאפאד 31.

לאקאלען

צוליב אפרייזען נאך פאלעסטינע איז איבערצוגעבען א ביור אין דער האלע אנגראווא 3. צו ערקונדיגען זיך פונ-נאצגא 14, ביי לענטשיצקי. 233

LECZNICA

chorób

uszu, nosa i gardła

מיט שטענדיגע בעטען

עס ארדינירען די דאקטוירים:

Dr. IMICH, Dr. WOŁYŃSKI

PIOTRKOWSKA 55

fr. I p., tel. 174-74.

Dr. med.

Ignacy Grynberg

ספעצ. פאר אינערליכע קראנקהייטען

צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15

נעמט אן פון 6 ביז 7 אוונט.

כירורגישער קאבינעט

D. med.

J. Szreiber

געפינט זיך יעצט אויף

Narutowicza 9 tel. 122-95

אפעראציעס, אפאטרונקעס, הילפס זשילאקעס א.ע.וו. נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו. לעטשניצע-פרייזען.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אוונד.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8—1 מיטאג און פון 5—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 בטאג.

א ל ע א ר ט א נ א ל י ז ע ן.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

די שענסטע דרוק-ארבייט ווערען אויסגעפירט אין דער דרוקעריי

בראמבערג און בוים

פילסודסקיעגא 55 (פראנט)

ווי צ.ב.ש. רעכנונגען, בריפבויגען, קווי-טאנציעס, שטרימפ-באנדעראלען, עטי-קעטען, חתונה-קארטען, וויזיט-קארטען, א.א. פינקטליך און סאליד אויסגעפערטיגט.

פאראפינער'ס

צו שפיל-מאשינען

בעקומט מען ביליג אין דער מעכא-נישע שלאסעריי

J. REDER

11. ליסטאפאד 11/13

(רוג זאכאדניא)

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9 - 1 פארמיטאג.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr.

S. Kantor

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

וואוינט יעצט

Piotrkowska 90, tel. 129-45

נעמט אן פון 8-2 נאכמ. און פון 4-9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8-2 נאכמ.

כירורגישער קאבינעט

Dra med.

M. Kantor

איז געווארען איבערגעטראגען אויף זשעלאנא 5

טעל. 112-22

נעהמט אן פון 1-3 און פון 6-8 אוו.

לעטשניצע-פרייזען.

שייטלען

צו בעקומען

ק ע ר ש,

סקווערא 15

ביליגער ווי איבעראל

שנעבער און רעיעלער

וואשט, פארבט און פוצט אהן שעדליכע מיטלען אלערליי אנצוגען, פאלטאס, קליידער סוועטערס אויך וועש

די יודישע כעמישע וועשעריי און פארבעריי

„עריקא"

2 מלינארסקא 2 (ביים ראג בזשעזשינער).

פון 4 זל. א ווינטער-פאלטא, פון 1.50 זל. א קלייד, פון 80 גר. ביז 1.20 א סוועטער, 15 גר. א קאלנער. פון 50 גר. אנ'אויבערהעמד. ס'ווערט געפארבט אלערליי דאמען- און הערען-גארדעראבען.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פער-לוסט פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס אהן פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענטשען-קאפ, און עס פאלט ארויס אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבט. ספעציעלע געטענע הייל-פאנדאזשען בעזונדער זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, ליידנגען ספעציעלע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.

עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

אכטונג

זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע קראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין עפענטליכע דאנקבארקייט דעם ה' דיר. י. ראפאפארט, ספעציאליסט-ארטאפעד אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פראנט, פארטער, פאר אפראטעווען מיך פון טויט צוליב מיין שווערער ברוך-קראנקהייט. דער פערלעגטער באנ-דאזש פון זיין אויסגעצייכנעטע מעטאדע האט מיך געראטעוועט און פעריהיט מיך איצט פון רעפטור-ווערהיטונגען. דער ה' דיר. האט נישט אבגעלאזט זיינע הענד אפילו דעמאלט, ווען אלע האבען שוין געצווייפעלט און מיין לעבען און פאר די דאזיגע איבערגע-בעטהייט דאנק איך איהם הערציג. (5)

(—) Boruch Malerman.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—... פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . 60— 4

נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . .

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעם ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט דעם אינהאלט פון פרינציפיעל. דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט אין טער מין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיניסטראציע איז עפען ביי טאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman